

SAMORZĄD

BIBLIOTEKA
ZWIĄZKU KOMUNALNYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI
w WARSZAWIE

Nr.....

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

<p>PRENUMERATA KWARTALNA 7.50 ZŁOTYCH. OD 6 EGZEMPLARZY 6.25 ZŁ. NUMER POJEDYNCZY 60 GROSZY. KONTO CZEKOWE w P. K. O. 52.020 Nr KONTA ROZRACHUNKOWEGO W URZ. P.-T. WARSZAWA I — 276.</p>	<p>REDAKCJA I ADMINISTRACJA WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA 81a TELEFONY: REDAKCJI 9-66-06. ADMINISTRACJI 9-61-92. — Redakcja rękopisów nadesłanych nie zwraca.</p>	<p>Ceny ogłoszeń: Strona w tekście: 350 zł., $\frac{1}{2}$ — str. 175 zł., $\frac{1}{4}$ str. 87 zł 50 gr. Poza tekstem za str. 250 zł., $\frac{1}{2}$ str. 125 zł., $\frac{1}{4}$ str. 62 zł. 50 gr. Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia instytucji komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji) za str. 120 zł., $\frac{1}{2}$ str. 60 zł., $\frac{1}{4}$ str. 30 zł.</p>
--	---	---

Redaktor — Franciszek Grela

ROK XX.

WARSZAWA, 2 STYCZNIA 1938 r.

nr 1

TRESC nru 1. Na progu nowego roku — *Fr. Grela*. Uaktywnienie gospodarki samorządowej — *M. K.-P.* Jeszcze o sprawie majątkowych zagadnień gromady — *mgr pr. Roman Dolnicki*. Co piszą inni: Szpital jest dla drobnego rolnika niedostępny — *A.* O organizację pracy nad podniesieniem gospodarczym wsi — *A.* Sprawy bieżące. Wiadomości zagraniczne. Wiadomości gospodarcze. Poradnik.

Na progu nowego roku

I znów upłynął rok. I znów, jak zwykliśmy corocznie, czynimy i teraz krótki przegląd najważniejszych zdarzeń, jakie w życiu samorządowym przyniósł rok miniony. W tym przeglądzie chcemy znaleźć bodaj najbardziej ogólne wskazania jak dla samorządu zapowiada się rok nowy.

Rok 1937 na szczęście kończy długi okres kryzysu gospodarczego, w którym pracowaliśmy pod niewdzięczną koniecznością ciągłego ścieśniania gospodarki samorządowej, ścieśniania, które pod naporem konieczności życiowych niejednokrotnie przekreślało najistotniejsze i najracjonalniejsze poczynania. I tu na dobro zapisać należy, że w tym aż nadto długim okresie przesilenia, pod znakiem którego i rok 1937 mijał, samorząd kroczył dalej po linii wypróbowanej — utrzymania każdej swej akcji, która stała się już powszechną potrzebą. Wyjątki od tej linii postępowania, może nawet i liczne, nie mogą jednak zmienić zasadniczej oceny.

Rok ubiegły przynosi ogólną poprawę sytuacji w całej Polsce; odczuwa ją oczywiście i samorząd.

I to jest najważniejszy moment, jaki w tym roku należy zarejestrować. Równoległe z poprawą koniunktury dodatnio na sytuację finansową samorządu wpływa zakończona też ostatecznie w tym okresie akcja oddłużeniowa. Oba te czynniki, aczkolwiek walnie przyczyniają się do poprawy sytuacji finansowej, nie czynią tego w stopniu na tyle dostatecznym, by można było osiągnięte rezultaty uznać za wystarczające. Problem finansów komunalnych w roku ubiegłym nie został rozwiązany. Jednak z zapowiedzi, jakie zjawiły się pod koniec roku, które częściowo nawet już wchodzą w stadium realizacji, sądzić wolno, iż akcja oddłużeniowa była pierwszym krokiem w porządkowaniu gospodarki

finansowej, i że zdecydowano się na krok następny. Ma nim być zapowiedziana zmiana wieloletniej praktyki Rządu, który przez długi okres czasu „realizował dwie akcje sprzeczne w założeniu w stosunku do samorządu terytorialnego”¹⁾, — ciągłego zmniejszania jego uprawnień finansowych i również ciągłego przerzucania na samorząd coraz to nowych obowiązków. Wprawdzie Rząd w swym programie na najbliższy okres nie zapowiada większych reform, projektując przeprowadzenie pełnej reformy finansów komunalnych w ciągu lat 3-ech jednak już na okres przejściowy rysuje się dalsze polepszenie sytuacji samorządu w drodze zarówno podniesienia jego dochodów jak i przez przejmowanie przez Skarb Państwa niektórych obowiązków, ciężących na samorządzie (na razie dodatki mieszkaniowe dla nauczycieli).

Przestawienie na wręcz odwrotne, jak dotychczas, tory stosunku Rządu do samorządu to znowu dodatni fakt. Przeliczając ten fakt w granicach znanych już pociągnięć na realne cyfry złotych nowych dochodów, względnie zmniejszenia dotychczasowych wydatków, jest to w stosunku do istniejących potrzeb oczywiście bardzo niewiele. Waga tego faktu tkwi jednak nie w cyfrze absolutnej, którą aktualnie można zmierzyć na ile możliwości budżetowo - finansowe wzrosły, lecz w tym, iż stanowi on zdecydowany powrót z utartej wieloletnią praktyką drogi, która doprowadziła samorząd do stanu zupełnej vegetacji, w jakiej się on dziś znajduje.

Rejestrując owe dodatnie momenty stwierdzić

1) Z exposé P. Wicepremiera i Ministra Skarbu inż. E. Kwiatkowskiego, wygłoszonego w Sejmie w dn. 1.XII.1937 roku.

musimy, iż szereg bolączek, rozwiązania których od dłuższego już czasu wyczekujemy nadal trwać będzie. Jedną z nich, na odcinku już całkowicie uporządkowanym, to brak przepisów regulujących organizację i gospodarkę przedsiębiorstw komunalnych. Ta dziedzina mimo swej wysoce doniosłej roli jaką odgrywa w całokształcie działalności związków samorządowych, nie doczekała się jeszcze uporządkowania, choć może właśnie tutaj najwięcej jest do poprawienia. Podobnie mają się sprawy pracowni-
cze, będące w wielu wypadkach przyczyną niedomagań w gospodarce samorządowej. Otwarta też pozostała sprawa przywrócenia samorządowi prawa egzekucji jego danin. Nic też nie uczyniono w roku minionym w kierunku uruchomienia kredytu komu-

nalnego, bez którego trudno mówić o aktywizacji działalności samorządu.

Oto tylko kilka najważniejszych z długiego szeregu spraw, które wymagają rozstrzygnięcia.

Na progu nowego roku wolno nam żywić nadzieję, iż przynosi on zapowiedź lepszego jutra. Codzienne troski i trudności w rozwiązywaniu zagadnień będą nadal udziałem każdego samorządowca, bo życie nasze zbiorowe nie tylko nadal trwa lecz także rozwija się.

Wolno nam z otuchą patrzeć w następujący okres czasu, bo zasobni w doświadczenie lat minionych lepiej będziemy mogli wypełniać swe obowiązki.

Fr. Grela.

Uaktywnienie gospodarki samorządowej

Poprawa koniunktury w rolnictwie powinna nas napawać optymizmem co do możliwości powiększenia wpływów dochodowych w budżetach roku przyszłego, do opracowania których przystąpiły już związki samorządowe. Sądzę, że nadszedł wreszcie czas, aby samorząd ziemski od polityki zaciskania pasa i psychozy oszczędzania za wszelką cenę, (jakże często z uszczerbkiem dla dobra ogółu — przypomnijmy sobie masową likwidację wielu pozytywnych urzędów, stanowiących wieloletni dorobek) — i stanu wegetacyjnej niejednokrotnie bierności ruszyły do rozszerzenia granic swej gospodarki w tych dziedzinach, w których w okresie kryzysu szczególnie została uszczuplona.

Dla uprzytomnienia sobie jakie spustoszenia spowodował w poszczególnych działach gospodarki wszechwładny kryzys przejdźmy kolejno działy preliminarza budżetowego i zanalizujmy odkrywające się na nowo możliwości.

A więc zacznijmy od dochodów. Gros wpływów dochodowych w powiatach stanowią: dodatek do państwowego podatku gruntowego i specjalne opłaty drogowe, oraz w wypadkach podejmowania poważniejszych nieodzownych inwestycji — podatek inwestycyjny.

Wiemy, że maksymalne stawki tych danin nie wszędzie były wykorzystywane, co zresztą było całkiem zrozumiałe w okresie katastrofalnie niskich cen w rolnictwie. Obecnie, gdy ceny te są niemal dwukrotnie wyższe, niewykorzystanie przez związki samorządowe przysługujących im uprawnień do maksymalnych stawek podatkowych, dopuszczonych ustawowo, było by nieusprawiedliwionym marnotrawstwem możliwości finansowych.

Spośród pomniejszych źródeł dochodowych warto poddać również krytycznej ocenie wysokość opłat, pobieranych za korzystanie z szeregu urządzeń, które również zostały wydatnie obniżone.

Oczywiście, szybkie podwyższenie tych opłat do granic z okresu przedkryzysowego nie może mieć miejsca, uważam jednak, że stopniowe ich powiększenie w celu zdobycia środków na udoskonalenie i rozbudowę uszczuplonych w tych dziedzinach agend jest wskazane i będzie korzystne dla ogółu.

Tyle co do dochodów, na ustalenie wysokości których związki samorządowe mają bezpośredni wpływ. Jeżeli chodzi o inne wpływy, wysokość których uzależniona jest od dochodów skarbowych, to wiemy z projektu państwowego preliminarza budżetowego na rok przyszły, że wpływy te na rzecz Skarbu Państwa obliczane są optymistycznie ze względu na poprawę koniunktury również w handlu i przemyśle, wobec czego i w budżetach samorządowych śmiało możemy przewidywać sumy wyższe niż w roku bieżącym, zresztą uzgadniając jak zwykle swe przewidywania z informacjami urzędów skarbowych.

Przechodząc do wydatków, trzeba zacząć od Działu I. Zarząd ogólny — wydatki osobowe. Nawoływanie do powiększenia wydatków osobowych nie jest u nas mile widzianym, uważam jednak, że nastawienie na obniżkę płac pracowniczych też wreszcie powinno się skończyć, tym bardziej, że wzrost drożyzny życia zaznacza się stale i wyraźnie w miarę poprawy sytuacji gospodarczej.

Jeżeli chodzi o powiększenie etatów — to w większych powiatach wobec wzrastającego ruchu budowlanego na wsi i w miastach, a również wobec wznagającego się w gromadach i gminach tempa budowy szkół, domów ludowych i innych budynków publicznych, — koniecznością staje się zaangażowanie inżyniera - architekta dla zorganizowania należytego nadzoru budowlanego tam, gdzie to jeszcze nie zostało zrobione.

Wydatki administracyjno - rzeczowe — dzięki zaleceniom oszczędnościowym zostały w latach poprzednich poobniżane do granic ostatecznych.

Czynienie dalszych oszczędności na tych wydatkach ze względów praktycznych uważałbym nie tylko za niewskazane, lecz wprost szkodliwe. Nie nawołuję bynajmniej do rozrzutności, stwierdzam tylko konieczność utrzymania wydatków w granicach zapewniających przyzwoite i schludne utrzymanie obiektów administracyjnych i urządzeń wewnętrznych biur samorządowych.

Po przeprowadzeniu akcji oddłużeniowej i ustaleniu planu spłaty zaciągniętych zobowiązań na dłu-

gi szereg lat wysokość kredytów na obsługę długów uległa stabilizacji, za wyjątkiem chyba kredytu na odsetki od krótkoterminowych pożyczek, zaciąganych zazwyczaj w okresie osłabionych wpływów podatkowych na czasowe zasilenie funduszy kasowych. Niestety, obejść się bez tego wydatku mogą tylko samorządy, posiadające w dostatecznej wysokości nagromadzony kapitał obrotowy. Oczywiście, kredyt powyższy należy uznać za malum necessarium i obowiązkiem każdego związku samorządowego winno być dążenie do jego stopniowej likwidacji.

Byłoby wyważaniem otwartych drzwi dowodzić, na tym miejscu o olbrzymim znaczeniu postępu budowy i ulepszania dróg dla podniesienia stanu kulturalnego i gospodarczego naszych wsi i miasteczek.

Nikt chyba z działaczy samorządowych nie zaprzeczy, że zagadnienie drogowe w Polsce jest jednym z najaktualniejszych. Niestety, w budżetach samorządowych dział V, zawierający kredyty na budowę i utrzymanie dróg, najbardziej bodaj ucierpiał wskutek obniżenia w większości powiatów stawek opłat drogowych do połowy.

Poza tym nie jest tajemnicą, że w wielu powiatach i te tak okrojone dochody budżetu drogowego nie całkowicie były używane zgodnie z przeznaczeniem, gdyż w mniejszej lub większej części, w zależności od sytuacji finansowej samorządu powiatowego, przeznaczono je na spłatę długów i pokrycie wydatków, nie mających nic wspólnego z drogami. Dziś wobec poprawy sytuacji są możliwości poszerzenia i ożywienia gospodarki drogowej, przede wszystkim zaś w kierunku racjonalnej konserwacji i przyspieszenia tempa budowy dróg o twardej nawierzchni.

Dużą pomoc dla powiatu powinny obecnie okazać gminy dzięki posiadanym możliwościom szarwarkowym, wprowadzonym ustawą z dn. 26.III. 1935 r. o świadczeniach w naturze. Poza prawem do pewnej części szarwarku na budowę i utrzymanie dróg wojewódzkich i powiatowych (art. 13 ustawy) — istnieje przecież możliwość dobrowolnej wymiany między wydziałem powiatowym a gminami świadczeń w tej dziedzinie; ze strony wydziału — pomoc finansowa na utrzymanie personelu technicznego i materiał budowlany, — ze strony zaś gmin odstąpienie odpowiedniej ilości robocizny pieszej i sprzężajnej.

Wprowadzenie w życie nowych przepisów ustawy o świadczeniach w naturze, zdaniem moim, odkryło nową erę „szarwarkową“ dla samorządu gminnego, skierowując olbrzymie, nienależycie dotychczas wykorzystywane możliwości inwestycyjne na racjonalne tory.

Należyte jednak wykorzystanie tych możliwości przez gminy w pierwszym rzędzie zależy od pomocy organizacyjnej i technicznej ze strony wydziału powiatowego. Poczynając od opracowania projektu preliminarza szarwarkowego, który powinien przewidywać taką ilość świadczeń w naturze, jaka wymagana jest dla zaspokojenia potrzeb publicznych i dopilnowania aby projekt ten nie został pomniejszony (nie wszędzie bowiem wśród działaczy gminnych doceniana jest wartość gospodarki szarwarkowej), i później — przy wykonywaniu

programu szarwarkowego, — kwestia organizacji i kontroli pracy winna stanowić szczególną troskę powiatowego zarządu drogowego, jako organu technicznego, nadzorującego szarwark gminny.

Bo przecież wartość globalna budżetów szarwarkowych w powiecie wynosi przeciętnie tyle samo co powiatowy bużet drogowy, wreszcie racjonalnie zaprojektowany program szarwarkowy powinien ściśle się zająbiać z programem powiatowym drogowym, by stanowić jedną harmonijną całość.

Jeżeli chodzi o hierarchię potrzeb w gospodarce samorządu ziemskiego, to poza drogami, mającymi swe specjalne dochody, na pierwszym miejscu z pewnością musimy zaszeregować potrzebę podniesienia oświaty na wsi. Realizacja tego doniosłego obowiązku sprowadza się głównie do dwóch zagadnień: budowy szkół powszechnych i organizacji oświaty pozaszkolnej. Zagadnienie budowy szkół wobec wzrastającej z roku na rok ilości dziatwy, podlegającej obowiązkowi powszechnego nauczania — będzie jeszcze przez długie dziesiątki lat źródłem trosk i kłopotów związków samorządowych, o ile państwo nie przyjdzie im z wydatną pomocą.

Rola samorządu powiatowego w tej dziedzinie sprowadza się głównie do koordynowania wysiłków poszczególnych gmin i gromad, okazywania pomocy administracyjnej i technicznej przy opracowywaniu projektów, kosztorysów i prowadzeniu nadzoru nad robotami budowlanymi (architekt powiatowy). Wskazanym jest jednak również okazywanie pomocy finansowej tym gminom, które nie posiadają dostatecznych funduszy na ten cel.

W wielu powiatach zapoczątkowane zostały specjalne fundusze budowy szkół, które, niestety, w okresie „oszczędnościowym“ ulegały stopniowej redukcji, dochodząc w końcu do śmiesznie małych sum, preliminowanych w budżetach powiatowych.

Ten sam los b. często podzieliły i kredyty preliminowane na oświatę pozaszkolną, rozwój której z braku środków został poważnie zahamowany.

Wdzięcznym przeto zadaniem samorządów powiatowych w okresie zarysowującej się poprawy finansowej powinno być podniesienie funduszy na budowę szkół powszechnych do wysokości realnej, umożliwiającej wzmocnienie tempa prac gromad i gmin w tej dziedzinie.

Również i potrzeby oświaty pozaszkolnej winny być potraktowane bardziej rzeczowo, a kredyty przeznaczone na ten cel ulec wydatnemu zwiększeniu.

W zakresie służby zdrowia publicznego największym wydatkiem jest utrzymanie ośrodków zdrowia i ambulatoriów lekarskich. W okresie kryzysowym jeżeli nie ilość tych placówek, to ich wyposażenie ze względów oszczędnościowych uległo poważnej redukcji.

Idealem, do którego należy dążyć, było by utworzenie w każdej gminie przychodni lekarskiej, a w każdej większej wsi osadzenie położnej.

W miarę więc wzrastających możliwości budżetowych obowiązkiem samorządu powiatowego winno być stopniowe przywrócenie utraconego stanu posiadania w tej dziedzinie przy współdziałaniu samorządów gminnych. Nie od rzeczy będzie przypomnie-

nie o możliwości współpracy z ubezpieczalnią społeczną w tej dziedzinie i uzyskania stąd pewnej pomocy finansowej.

Dopłata na utrzymanie szpitali w tych powiatach, gdzie one istnieją, — stanowiąca poważną pozycję w budżecie powiatowym powinna mieć obecnie raczej tendencje zniżkowe. Z chwilą polepszenia się sytuacji i zdolność płatnicza ludności uległa wzmocnieniu.

W dobie kryzysu wydatki na opiekę społeczną w budżetach samorządowych spadły do granic minimalnych, przede wszystkim przez likwidację zakładów opiekuńczych, następnie zaś dzięki przetrucaniu, zgodnie z obowiązującymi przepisami, kosztów opieki na osoby fizyczne i prawne do tego zobowiązane.

Uważam, że opieka otwarta, stosowana przez samorządy od kilku już lat, okazała się w naszych skromnych warunkach bardziej odpowiednią i celową, no i co najważniejsze mniej kosztowną niż opieka w zakładach zamkniętych.

Dlatego też nawrót do przedkryzysowych metod opieki zamkniętej uważam za niewskazany.

Na tym miejscu pragnę jeszcze poruszyć sprawę prowadzenia przez wydziały powiatowe agend zastępczej instytucji Funduszu Pracy.

W gruncie rzeczy ten drobny narzucony obowiązek nie byłby uciążliwy, gdyby nie karykaturalna wprost formalistyka i zasypywanie korespondencją ze strony wojewódzkich biur Funduszu Pracy.

Kto się bliżej dotknął tych wszystkich sążnistych druków, sprawozdań, szematów i wykazów, otrzymywanych do wypełniania od biur Funduszu Pracy, — ten naprawdę uzyskuje wrażenie, że ma się do czynienia z Funduszem Pracy „papierowej“.

Popieranie rolnictwa: Pogląd na rolę samorządu terytorialnego w akcji nad podniesieniem rolnictwa dotychczas nie jest skryształizowany, wynikiem czego jest rozbieżność w ujmowaniu tego zagadnienia na poszczególnych terenach.

Jak wiadomo opinia idzie w kierunku ograniczenia zakresu działalności samorządu terytorialnego do rzeczy podstawowych, jak melioracja, zalesienie nieużytków itp., prace zaś szczegółowe, obejmujące bezpośrednio udoskonalenie pracy rolnika na roli, — winny być prowadzone przez dobrowolne organizacje rolnicze przy pomocy finansowej samorządu terytorialnego i gospodarczego.

Opinia ta wzoruje się na stanie rzeczy istniejącym w województwach zachodnich, gdzie kultura rolna i uświadczenie społeczne ludności rolniczej stoi na wyżynach niedostępnych dla przeciętnego mieszkańca Polski „B“, stanowiącej, niestety, przeważającą większość terytorialną w państwie.

Nie tak dawno byliśmy świadkami eksperymentu zapoczątkowanego w województwie poleskim, idącego we wręcz odwrotnym kierunku.

Mimo ujemnej oceny tego eksperymentu przez Ministerstwo Rolnictwa działalność poleskich przymusowych związków międzykomunalnych dała, według opinii miejscowych działaczy, wspaniałe jak na krótki okres ich istnienia rezultaty.

Obecnie znowu obserwujemy nowy eksperyment w tej dziedzinie zainicjowany przez generała żeligowskiego na Wileńszczyźnie.

Nie wchodząc w ocenę przytoczonych faktów, pragnę stwierdzić tylko, że samorząd terytorialny nie powinien sam szukać własnych dróg w tej dziedzinie, lecz szukać rozwiązania w porozumieniu z samorządem rolniczym.

Popieranie przemysłu i handlu jest bodaj najskromniejszym odcinkiem w pracy samorządu powiatowego. Działu tego nie należałoby nadal zaniedbywać. Szczególnie obecnie, gdy zarysowują się widoki wzmocnienia polskiego stanu posiadania w tej dziedzinie. Preliminowanie przeto odpowiednich kwot na pomoc, np. w kształceniu się niezamożnej młodzieży w szkołach zawodowych jest ze wszechmiar wskazane.

Bezpieczeństwo publiczne — nie nasuwa specjalnych uwag, za wyjątkiem kredytu na akcję przeciwpożarową. Od niedawna staje się coraz bardziej aktualną sprawa organizacji żeńskich drużyn samarytańsko - pożarniczych. Akcja ta stale się rozwija i daje naprawdę piękne wyniki. W celu zapewnienia należytej opieki fachowej w większych powiatach koniecznością wydaje się zaangażowanie instruktorki drużyn służby samarytańsko - pożarniczej i w miarę możliwości wydatek na ten cel musiał być uwzględniony.

Jednym z poważniejszych zadań w gospodarce finansowej związków samorządowych bezsprzecznie jest zgromadzenie w myśl zaleceń władz nadzorczych w odpowiedniej wysokości kapitału obrotowego.

Kapitał obrotowy powinien umożliwić w okresie najsłabszych wpływów podatkowych nie tylko prowadzenie normalnych agend gospodarczych, lecz i zaprojektowanych prac inwestycyjnych bez uciekania się do drogich krótkoterminowych pożyczek.

Wysokość tego funduszu nie może być ściśle określona, w każdym bądź razie należy przypuszczać, że obecnie jeszcze nie zagraża niebezpieczeństwo, aby który ze związków samorządowych przeznaczył za dużo na ten cel. Biorąc jednak pod uwagę ustaloną normę dopuszczalnego zadłużenia krótkoterminowego dla związków samorządowych, w wysokości 20% sumy dochodów zwyczajnych należało by uważać, że wysokość funduszu obrotowego w tych granicach również była by wystarczającą.

Nie mówię już o tym, że jeszcze ważniejszą kwestią dla uporządkowania gospodarki finansowej w samorządzie jest pokrycie niedoboru budżetowego z lat ubiegłych. Związki samorządowe, posiadające niedobór budżetowy, oczywiście nie mogą marzyć o rozszerzeniu agend swej gospodarki do czasu jego zlikwidowania i winny przeznaczać w budżetach wszelkie wolne kwoty na ten cel.

Na zakończenie swych uwag pragnę jeszcze powiedzieć kilka słów na temat możliwości podejmowania niektórych inwestycji.

Do rzędu takich inwestycji zaliczam: budowę gmachów administracyjnych, szpitali, elewatorów zbożowych itp.

Podejmowanie ich, zdaniem moim, powinno należeć do wyjątków naprawdę nadzwyczajnych, kiedy z jednej strony brak ich nie da się niczym usprawiedliwić z punktu widzenia nasilenia i kolejności potrzeb miejscowych, — z drugiej zaś, gdy plan sfi-

nansowania budowy jest oparty na zupełnie pewnych podstawach, jak długoterminowe pożyczki, dotacje, oraz specjalne dochody własne.

Dopóki czarno na białym nie ma zagwarantowanego uzyskania pokrycia kosztów inwestycji, dopóty zarząd związku samorządowego nie powinien się ważyć na jej rozpoczęcie.

Z popularnie zwanego okresu „radosnej twórczości“ zbyt dużo mamy w pamięci wypadków wznoszenia imponujących gmachów, obliczonych raczej

na efekt zewnętrznych, przeważnie zakosztownych i niedostosowanych do skromnych warunków i możliwości lokalnych, — bez posiadania w budżecie odpowiedniego pokrycia kosztów budowy.

Musimy pamiętać, że właśnie podobne wypadki były jedną z przyczyn załamania się finansowego związków samorządowych, dla których jedynym wybawieniem z tragicznej sytuacji okazała się wreszcie akcja oddłużeniowa.

M. K.-P.

Jeszcze o sprawie majątkowych zagadnień gromady

(Artykuł dyskusyjny).

I.

Pozwalając sobie zabrać głos w dyskusji toczącej się na łamach „Samorządu“ nad sprawą majątkowych zagadnień gromady zaznaczam, że tematem moich rozważań będzie stan tego zagadnienia jedynie w województwach południowych, jako znanego mi terenu.

Zasadnicza ustawa normująca wzajemne prywatne prawa i obowiązki mieszkańców województw południowych tj. obowiązujący na terenie Małopolski kodeks cywilny poaustriacki dzieli w § 288 własność nieruchomości gminy na majątek gminy i dobro gminne.

Kodeks ten, w powołanym już § 288, określa jako dobro gminne „rzeczy, służące podług ustawodawstwa krajowego każdemu członkowi gminy do używania“, zaś jako majątek gminy te rzeczy, „których przychody przeznaczone są na opędzenie wydatków gminnych“.

Z postanowień § 288 k. c. w zestawieniu z § 286 tego kodeksu wynika dalej, że zarówno majątek gminy, jak i dobro gminne są *własnością* gminy, a § 290 k. c. postanawia, że przepisy w nim zawarte co do obrotu prawnego rzeczami odnoszą się z reguły również do dóbr gminnych i majątku gminy, a „odmienne i szczególne przepisy odnoszące się do zarządu i używania dóbr zawierają prawo publiczne i rozporządzenia polityczne“.

Takim prawem publicznym, normującym sprawę zarządu i używania własności nieruchomości gmin, są postanowienia §§ 65 do 71 ustawy gminnej z roku 1866.

W świetle tych przepisów sprawa majątku gminnego nie budzi żadnych wątpliwości, gdyż majątek ten jest zupełną własnością gminy, którym może ona dowolnie rozporządzać, naturalnie przy uwzględnieniu uprawnień przewidzianych przez ustawę gminną dla władz nadzorczych.

Bardziej skomplikowany charakter prawny posiada natomiast dobro gminne, gdyż § 68 ustawy gminnej z roku 1866 dopuszcza do korzystania z pożytków dobra gminnego osoby trzecie, zachodzi więc w tym wypadku co do dobra gminnego „własność niezupełna“, omówiona w § 357 kodeksu cywilnego.

Prawo do istoty rzeczy posiada tu gmina, zaś prawo do pożytków z rzeczy osoby uprawnione do korzystania z tych pożytków tj. użytkownicy, względnie właściciele pożytków. Ten stan zgodnie z § 363 k. c. powoduje ten skutek, że tak właściciel główny tj. gmina, jak i właściciele pożytkowi „nie mogą przedsięwziąć niczego, co stoi w sprzeczności z prawem drugiego“.

Podane wyżej zapatrywanie prawne, że dobro gminne stanowi *własność* gminy zostało potwierdzone szeregiem wyroków sądowych, wydanych w sporach użytkowników z gminami o własność dobra.

Znane mi są wypadki, w których gminy w sporach wytoczonych im przez użytkowników dobra o przysądzenie użytkownikom prawa własności uzyskały zgodne wyroki trzech instancji sądowych uznając, że własność dobra gminnego należy do gminy.

Powyższy stan prawny dotyczący własności nieruchomości gmin odnosi się obecnie do własności gromad, które z mocy art. 108 ust. 1 ustawy z r. 1933 o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego stały się sukcesorkami praw majątkowych gmin i połączonych z tymi prawami obowiązków.

Jak już poprzednio wspominałem i jak to już obszernie zostało omówione w artykułach, które na ten temat pojawiły się poprzednio w „Samorządzie“ zarząd i użytkowanie dobra gminnego, względnie obecnie gromadzkiego, regulują postanowienia ustawy gminnej z roku 1866, a szczególnie §§ 66 i 68 tej ustawy, ten ostatni w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 4 lutego 1908 dz. u. kraj. Nr 58. Postanowienia te pozwalają radzie gminnej na ograniczenie praw użytkowników przy korzystaniu z pożytków dobra gromadzkiego przez wprowadzenie ograniczeń natury gospodarczej dla zapobieżenia wyniszczeniu dobra, dalej przez wprowadzenie opłat za użytkowanie dobra, a wreszcie przez wydzierżawienie części dobra gminnego, która zostanie uznana za niepotrzebną do zaspokojenia potrzeb gospodarczych.

Jak więc widzimy prawa gminy w zakresie zarządu dobrem gminnym są znaczne, bo idą aż do

prawa wydzierżawienia części dobra włącznie, nie przysługuje natomiast gminie prawo sprzedaży dobra gminnego, gdyż wzbrania tego § 66 ustawy gminnej postanawiający, że dobro gminy ma być utrzymane w całości, a do podziału dobra między członków gminy potrzebna jest uchwała sejmiku krajowego. Tyle co do stanu prawnego zagadnienia.

Praktyka uczy, że obecnie w większości gromad na terenie województw południowych stwierdzić można następujący stan faktyczny w zakresie zarządu majątkiem i dobrem gromadzkim:

1) majątek gromadzki pozostaje w wyłącznym posiadaniu gromady;

2) dobrem gromadzkim zarządza gromada, z tym, że w pożytkach z niego płynących uczestniczą wszyscy mieszkańcy gromady za opłatą, która stanowi dochód gromady;

3) wyjątek w wielu wypadkach stanowią lasy należące do dobra gromadzkiego, z których pożytki pobiera tylko grupa osób wyraźnie uprawnionych, względnie nawet zarząd tych lasów pozostaje w rękach uprawnionych.

II.

Znanym jest, że obecnego stanu gospodarki dobrem gromadzkim nie można uznać za zadowalającą.

Pastwiska niezmeliorowane i niezagospodarowane, służące z racji swego stanu raczej jako miejsca spacerowe dla bydła a nie miejsca wypasu, przedstawiają z reguły duże obszary nieużytków, lasy często zdewastowane, lub niezagospodarowane, oto obraz skłaniający do szybkiego znalezienia środków zaradczych celem zmiany stanu obecnego.

Przyjrzyjmy się jednak środkom, jako prowadzącym do tego celu: pierwszy to podział dobra gromadzkiego między uprawnionych, celem zwiększenia stopnia wykorzystania gospodarczego tych obszarów, drugi — to przekazanie dobra gromadzkiego na wyłączną własność gromad.

Przeciw pierwszemu środkowi przemawiają, — zdaniem moim — następujące momenty:

a) gospodarcze: dobro gromadzkie jako całość należycie zagospodarowane może dać większe korzyści od korzyści, które osiągnęliby poszczególni właściciele, zwłaszcza, że grunty te ulegałyby dalszemu rozdrobieniu na skutek działów rodzinnych.

Grunty te pozbawione byłyby możliwości melioracyj oraz zagospodarowania, stojących obecnie w dyspozycji gromad na mocy ustawy o świadczeniach rzeczowych w naturze i art. 23 ustęp 3 ustawy o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego.

Las podzielony na drobne części nie przedstawiałby żadnej wartości gospodarczej.

b) względy na finanse gromad i gmin:

Na podstawie dostępnych dla mnie danych obliczam, że dochód osiągany z dobra gromadzkiego wynosi w województwie lwowskim około 1.300.000 zł, w województwie stanisławowskim około 1.000.000 zł i w województwie tarnopolskim około 800.000 zł rocznie.

Nie zapoznając się z faktem, iż dochód ten może być dlatego tak wysoki, iż gromady nie łożą nic na zagospodarowanie dobra, jednak nawet po obliczeniu wydatków na ten cel pozostanie zysk, który w wielu wypadkach stanowi główne, a nawet jedyne źródło dochodów gromad.

Finanse gromad zostałyby przeto poważnie zachwiane, jak niemniej odbiłoby to się poważnie na finansach gmin, które wobec niewystarczających źródeł dochodowych korzystają w wielkiej mierze z własności gromad, przynajmniej w naturze.

c) względy prawne: odebranie gromadom ich własności byłoby wywłaszczeniem ich bez odszkodowania,

d) względy społeczne: rozdział dobra nie objąłby wszystkich mieszkańców, lecz tylko uprawnionych, pozbawiając pozostałych mieszkańców, jak również mieszkańców do gminy przybywających możliwości taniego wypasu bydła, zbierania ściółki, gałęzi itp., a wspomnieć należy, że grupa nieuprawnionych stanowiłaby właśnie mieszkańców najbardziej potrzebujących.

Pozostaje nadto trudność podziału, związana z różnym położeniem i wartością gruntów i połączone z tym zatargi, jak niemniej względy bezpieczeństwa i szereg innych, których omawianie rozszerzyłoby zbyt daleko ramy artykułu.

Niewątpliwie te wszystkie względy spowodowały, że ustawa z dnia 9 grudnia 1899 r. o dzieleniu gruntów wspólnych i regulacji odnoszących się do nich wspólnych praw użytkowania i zarządu (dz. u. kraj. Nr 20 z r. 1900), która obejmowała również dobro gminne nie została prawdopodobnie ani w jednym wypadku wykonana, a wydana w dziewięć lat później ustawa z dnia 4 lutego 1908 (dz. u. kraj. Nr 58) nowelizująca § 68 ustawy gminnej z r. 1866 utrzymała dobro w własności i zarządzie gmin.

Drugim wysuwany środek do ulepszenia stanu gospodarki dobrem gromadzkim jest, jak już wspominałem przekazanie dobra gromadzkiego na wyłączną własność gromad.

Przyznając, że środek ten przy wzmożonym nadzorze nad gospodarką gromad mógłby prowadzić do celu, wskazuję, że wprowadzenie go byłoby wywłaszczeniem użytkowników z posiadanych przez nich praw majątkowych, a przypuszczam, że dopuszczanie do wstrząsu z tym połączonym nie byłoby wskazane.

Gdy więc żaden ze wskazanych wyżej środków nie może być użyty uważam, że wystarczającym środkiem do unormowania gospodarki dobrem gromadzkim może być ustawa utrzymująca zasady § 68 ustawy gminnej z r. 1866, w brzmieniu ustalonym ustawą z r. 1908, jednak postanawiająca, że w wypadku niepowzięcia przez rady gromadzkie uchwał zapobiegających uszczupлению lub udaremнению przeznaczenia dobra gromadzkiego zarządzenia w tym kierunku będzie mógł wydać wojewoda przy współdziałaniu wydziału wojewódzkiego.

Za niewystarczający uważam § 34 rozporządzenia Ministra Spraw Wewn. z r. 1937 o gromadach, ponieważ wiąże on wojewodę przy wydawaniu zarządzeń istniejącym zwyczajem.

III.

W artykule pt. „W sprawie majątkowych zagadnień gromady“ („Samorząd“ Nr 32 i 33 z r. 1937) poruszył dr Ludwik Bar zasadniczą sprawę pozbawienia gmin zbiorowych na terenie województw południowych majątków na korzyść gromad, co nastąpiło z mocy art. 108 ust. 1 ustawy samorządowej z 1933 r.

Znaną jest rzeczą, że gminy zbiorowe, pozbawione majątku, a ograniczone do skąpych źródeł dochodowych radzą sobie w ten sposób, iż przerzucają na gromady, — zresztą zasadniczo bez ich sprzeciwu — szereg zadań należących do gmin. Gromady budują i utrzymują szkoły, dostarczają szkołom ze swych lasów drzewa na opał, nie pobierają od gmin należności za zajmowanie budynków, świadczą na rzecz biednych mieszkańców gminy itp.

Znacznym krokiem do poprawy finansów gmin i niejako usankcjonowaniem zwyczaju pociągania gromad do wydatków należących zasadniczo do gmin, stało się rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29 stycznia 1937 r. o gromadach.

Rozporządzenie to odciążające gminę, a raczej ustalające, które zadania ma spełnić gromada postanawia jednak, że zadania powyższe podejmuje gromada z własnej inicjatywy i dla zaspokojenia potrzeb wyłącznie miejscowych.

Zdarza się jednak często, że w skład gminy oprócz gromad, posiadających majątek i dochody wchodzi również gromady pozbawione dochodu, w których gmina musi spełniać w pełni wszelkie zadania ciążące nie tylko na niej, ale i na gromadzie.

W tych wypadkach postanowienia rozporządzenia o gromadach są niewystarczające.

Sądzę więc, że słuszną byłoby rzeczą zwrócenie gminom zbiorowym majątku dawnych gmin jednostkowych, z pozostawieniem gromadom zarządu dobrem gromadzkim i dochodów z tego dobra płynących.

W ten sposób gminy uzyskałyby środki na spełnienie zadań publicznych we wszystkich gromadach do nich należących i w wypełnianiu swych zadań nie byłyby zależne od dobrej woli gromad.

Mgr pr. Roman Dolnicki.

Co piszą inni

Szpital jest dla drobnego rolnika niedostępny

W „Gazecie Polskiej“ z dn. 14 grudnia 1937 r. ukazał się artykuł M. J. pt. „Z dziedziny paradoksów“, w którym Autor porusza zagadnienie leczenia szpitalnego ludności wiejskiej.

„Szpital posiada — mówi Autor — dla stosunków wiejskich znaczenie szczególnie doniosłe. Albowiem wieś w swej olbrzymiej większości jest w ogóle pozbawiona opieki lekarskiej. Po wtóre — warunki życia wiejskiego, zwłaszcza mieszkaniowe, mało sprzyjają domowemu leczeniu poważniejszych chorób“.

Są szpitale publiczne prawie w każdym powiecie. Liczba ich jest niedostateczna. Ale gdyby się nawet najlepiej rozbudowało się szpitale — to jeszcze zagadnienia leczenia szpitalnego dla ludności wiejskiej nie rozwiązujemy. Szpital bowiem pobiera takse szpitalną za leczenie.

„Takse szpitalną opłaca: za ubezpieczonego — ubezpieczalnia społeczna; za „ubogiego“ (w znaczeniu formalnym) — właściwa gmina, która wydatki z tego tytułu pokrywa ze swoich ogólnych źródeł podatkowych; wszyscy inni — tj. nie należący do kategorii ubezpieczonych i „ubogich gminnych“ — ponoszą koszty leczenia sami“.

Autor stwierdza, że taksa szpitalna wynosi obecnie powyżej 4 zł dziennie.

„A teraz zapytajmy kto w stosunkach wiejskich może zapłacić za leczenie 4 zł dziennie? W szczegól-

ności — czy wydatek taki może ponieść drobnny rolnik“?

Powołuje się Autor na obliczenia Instytutu Puławskiego, odnoszące się do gospodarstw od 5 — 10 ha, w wydatkach których z 1934/35 r. na leczenie figuruje cyfra niespełna 4 zł na osobę dorosłą rocznie. Gdyby nawet dochód rolniczy obecnie poważnie się zwiększył, nawet o 50%

„to nie zmienia ostatecznego wniosku, mianowicie, że nawet w warunkach optymalnych choroba członka rodziny drobnego rolnika, wymagająca leczenia szpitalnego, równa się klęsce elementarnej i że poza wypadkami niewątpliwie ostateczności bramy szpitali są dla całego „stanu żywicieli“ zamknięte“.

„Chłop posiadacz znajduje się tedy w najgorszej sytuacji, o ile chodzi o leczenie szpitalne; w gorszej niż ubezpieczony pracownik najemny i w gorszej, niż „ubogi gminny“. Paradoksalność jego położenia potęguje fakt, że, nie mogąc korzystać ze szpitala, równocześnie ponosi on na ten cel ciężary i to w podwójnej postaci: raz jako płatnik danin powiatowych bierze udział w pokryciu dopłaty do kosztów utrzymania szpitala, drugi raz jako płatnik danin gminnych składa się na koszt leczenia ubogich“.

Jakże słuszne uwagi! Trzeba więc szukać rozwiązania tego zagadnienia, ażeby ci, którzy płacić muszą na utrzymanie szpitali — nie byli sami pozbawiani leczenia szpitalnego.

O organizację pracy nad podniesieniem gospodarczym wsi

W „Kurierze Porannym“ z dn. 17 grudnia 1937 r. ukazał się artykuł dyskusyjny pt. „O Wiejski Związek Gospodarczy R. P.“, w którym omówiona jest sprawa organizacji pracy nad podniesieniem rolnictwa, a w związku z tym zmiany, jakie należało by wprowadzić w ustroju samorządu terytorialnego i rolniczego.

„Kurier Poranny“ wychodzi z założenia, że w pracy nad podniesieniem rolnictwa wyłoniły się dwa kierunki: społeczny i samorządowy.

Pierwszy pragnie oprzeć postęp wsi na pracy dobrowolnych organizacji społecznych, drugi na samorządzie gospodarczym i terytorialnym (akcja gen. żeligowskiego). Zwolennicy pierwszego kierunku dowodzą, że postęp zależy przede wszystkim od wychowania samodzielnego społeczonego człowieka, który i sam osobiście i swoim przykładem potrafi podnieść poziom gospodarczy wsi. Zwolennicy drugiego kierunku uważają, że pierwszy kierunek prowadzi pracę zbyt powoli i nierównomiernie — trzeba więc oprzeć ją na samorządzie, który ją drogą przymusu upowszechni.

żeby odpowiedzieć na to pytanie, który kierunek uważać należy za lepszy „Kurier Poranny“ osądza krytycznie samorząd jak i organizacje dobrowolne ze stanowiska potrzeb wsi.

„Rozpatrując dorobek samorządu terytorialnego z ostatnich kilku lat, należy stwierdzić, że dotychczas nie spełnił on swego zadania, jako jeden z głównych czynników podnoszenia gospodarczego wsi“.

„Kurier Poranny“ wymienia przyczyny, które złożyły się na to, że samorząd nie spełnił tych zadań:

1) Podniesienie granicy wieku przy wyborach pozbawiło samorząd elementu młodego, energicznego, społecznego — wychowanego przez szkoły polskie.

2) Podział samorządu jest słuszny, ale gromada, chociaż ma poważny zakres działań, nie może nic zdziałać wobec pozbawienia jej uprawnień podatkowych.

3) Nadmierny wpływ na samorząd administracji państwowej powoduje, że „traci w oczach chłopów rację swego bytu jako instytucja obywatelska“.

4) Zarzucenie samorządu przez biurokrację „papierkami“ i obowiązkami administracyjno - policyjnymi powoduje utrudnienie rozwijania prac samorządowych, na które nie ma pieniędzy.

„W tych warunkach izby rolnicze, nie mając pełnego oparcia terenowego, gdyż samorząd podstawowy (gromady i gminy) nie spełniał swych funkcji, nie osiągnęły takich rezultatów, jak to należało oczekiwać, rozbudowując równocześnie w nadmierny sposób swój aparat administracyjny“.

Ocena pracy organizacji dobrowolnych także nie przedstawia się dodatnio.

„Jedną z najważniejszych ujemnych stron organizacji dobrowolnych jest nadmierne ich rozbieżności organizacyjne. Organizacji, zrzeszających rolników, jest co najmniej kilkadziesiąt“.

Wylicza następnie, że polskich organizacji ogólnopolskich jest — 7, organizacji kobiet wiejskich — 6, samodzielnych organizacji młodzieży wiejskiej — 2. Najlepiej stosunkowo uporządkowaną organizacyjnie jest spółdzielczość rolnicza.

Wymienia „Kurier Poranny“ ewolucje zadań organizacyjnych kółek rolniczych przed wojną i obecnie, niedomagania statutowe, budzące nieufność ludności wiejskiej.

I wreszcie kończy krytykę słowami:

„Dużą winę również za niedorozwój organizacji rolniczych ponosi terenowa administracja państwowa, usiłująca całkowicie sobie podporządkować organizacje rolnicze i nagiąć je do doraźnych potrzeb politycznych, z ogromną szkodą dla powagi i opinii organizacji w oczach ludności wiejskiej, która chciałaby w organizacji rolniczej widzieć silną, niezależną instytucję, zdolną skutecznie bronić najżywoźniejszych interesów wsi“.

Stwierdziwszy ten stan — „Kurier Poranny“ z dotychczasowego stanu organizacyjnego pracy nad podniesieniem poziomu gospodarczego i kulturalnego wsi, wyprowadza następujący wniosek:

„Wieś polska, dążąc do podciągnięcia się w jak najszybszym czasie do poziomu wsi zachodnio- czy środkowo - europejskiej, musi oprzeć się o dwie organizacje: powszechną opartą na przymusie, tj. samorządzie terytorialnym i gospodarczym oraz zespoły ochotnicze, pionierskie, tj. dobrowolne organizacje społeczne“.

żeby to spełnić „Kurier Poranny“ projektuje wprowadzenie pewnych zmian tak w strukturze samorządów jak i organizacjach rolniczych.

Nowa organizacja samorządu szła by w kierunku uzyskania większej swobody działania, odgraniczenia od zadań administracji państwowej, powiązania samorządów gromadzkiego, gminnego i powiatowego z izbami rolniczymi jako samorządem gospodarczym, zagwarantowania organizacjom dobrowolnym wpływu na wybór władz samorządowych, obniżenia granic wieku tak dla czynnego jak i biernego prawa wyborczego.

W gromadzie były by według tego projektu 2 rodzaje organów: 1) rada i zarząd do wykonywania zadań samorządowych, 2) sołtys i podsoltys dla wykonywania funkcji poruczonych. Winno się gromadzie dać prawo nakładania świadczeń.

W gminie nie było by większych zmian, tylko wójt byłby zwolniony od wykonywania funkcji poruczonych przez państwo. Pełnił by te funkcje sekretarz gminny.

Większe przekształcenia proponuje „Kurier Poranny“ w samorządzie powiatowym. Pozostawia przewodniczenie staroście w radzie powiatowej, ale zarząd powiatowy był by w całości wybierany. Przewodniczącą zarządu powiatowego wybierała by rada. Sprawy związane z zagadnieniem podniesienia wsi zostały by wydzielone w osobny wydział wiejski, który był by w swej działalności kontrolowany przez izbę rolniczą.

Ale najważniejszym środkiem zapewnienia wpływu organizacji dobrowolnych w samorządzie terytorialnym było by wybieranie 1/4 radnych w gromadach, gminach i powiatach przez organizacje dobrowolne rolnicze.

Izba rolnicza była by ostatnim stopniem samorządu gospodarczo - terytorialnego wsi. Izby jednak zorganizowane były by w Związek Izb Rolniczych, jako instytucja prawa publicznego.

Dla skupienia pracy dobrowolnych organizacji powstał by Wiejski Związek Gospodarczy, którego

najniższym ogniwem był by gromadzki związek gospodarczy, następnie gminny, powiatowy, wojewódzki, wreszcie centralny. W skład naczelnej (centralnej) organizacji wchodziły by związki wojewódzkie, organizacje spółdzielcze, gospodarcze spółdzielnie, związek młodzieży wiejskiej itp.

Podajemy w streszczeniu zasady organizacyjne samorządu i organizacji rolniczych, zamieszczone na łamach „Kuriera Porannego“; ocenę ich krytyczną pozostawiamy Czytelnikom.

A.

Sprawy bieżące

ZASTĘPCZY POWSZECHNY OBOWIĄZEK WOJSKOWY (STOSUNEK OSÓB WYKLUCZONYCH OD SŁUŻBY WOJSKOWEJ).

W sprawie powyższej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało do urzędów wojewódzkich, Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę i starostw, pismo okólne z dn. 6 listopada 1937 r. (Dz. Urzęd. Min. Spr. Wewn. Nr 34 z 1937 r., poz. 248) treści następującej:

„Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych wyjaśnia, że nie należy powoływać do odbycia zastępczego powszechnego obowiązku wojskowego osób wykluczonych od służby wojskowej na podstawie art. 9 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym w okresie trwającego wykluczenia.

O powyższym należy powiadomić zarządy gmin.

Pismo niniejsze wiąże się pośrednio z pismem z dn. 29.X.1937 r. Nr Wojsk. F. 70/1 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 30, poz. 226)“.

ZASTĘPCZY POWSZECHNY OBOWIĄZEK WOJSKOWY.

W sprawie powyższej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało do urzędów wojewódzkich, Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę i starostw, pismo okólne z dn. 9 grudnia 1937 r. (Dz. Urzęd. Min. Spr. Wewn. Nr 34 z 1937 r., poz. 249) treści następującej:

„Nawiązując do ostatniego ustępu pisma okólnego z dnia 21 września 1937 r. Nr Wojsk. F/18/1 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 26, poz. 196), celem uniknięcia ewentualnych wątpliwości na tle postanowienia § 16 punkt b) rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 5 sierpnia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 61, poz. 481), Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyjaśnia, że postanowienie to obejmuje wszelkie przeszkolenia w o. pl. i o. pg., nie wyłączając przeszkolenia ratowniczo - sanitarnego w Polskim Czerwonym Krzyżu“.

WYDAWANIE BEZPŁATNYCH POZWOLEŃ NA BRON WÓJTOM I SOŁTYSOM.

W sprawie powyższej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało okólnik Nr 63 z dn. 16

grudnia 1937 r. (Dz. Urzęd. Min. Spr. Wewn. Nr 34 z 1937 r., poz. 247) do p. p. wojewodów i starostów, treści następującej:

„W okólniku Nr 122 z dnia 12 sierpnia 1922 r. (Zb. Zarz. Min. Spraw Wewn. str. 54) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyraziło zgodę na wydawanie bezpłatnych pozwoleń na broń krótką tym wójtom i sołtysom, którzy rzeczywiście broni takiej potrzebują ze względu na spełniane przez nich czynności urzędowe.

Wobec ukazania się w międzyczasie nowych przepisów o broni, mianowicie prawa o broni, amunicji i materiałach wybuchowych z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 807), regulującego między innymi również sprawę bezpłatnych pozwoleń na broń, powstała wątpliwość czy i ewentualnie w jakim zakresie wspomniany okólnik może mieć zastosowanie obecnie.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyjaśnia w tym względzie co następuje:

Art. 22 powołanego prawa o broni przewiduje w ust. 4 wydawanie pozwoleń na okaziciela między innymi urzędom, instytucjom i przedsiębiorstwom państwowym i samorządowym, którym broń jest potrzebna dla ochrony ich mienia lub bezpieczeństwa życia ich pracowników. Zgodnie z przepisem art. 22 ust. 6 takie pozwolenia wolne są od wszelkich opłat.

Poza tym art. 22 ust. 6 przewiduje możliwość wydawania funkcjonariuszom państwowym dla celów obrony osobistej lub w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych imiennych pozwoleń na broń, o ile przedłożą oni w tym względzie odpowiednie zaświadczenia swej władzy przełożonej. Pozwolenia takie również zwolnione są od wszelkich opłat.

Ponieważ przepis art. 22 ust. 6 dotyczy w tej mierze tylko funkcjonariuszów państwowych, przeto imiennych pozwoleń na broń, które by były wolne od opłat, wójtom i sołtysom wydawać nie można.

Natomiast Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nie widzi przeszkód, by w przypadkach uzasadnionych warunkami służby wydawano zarządom gmin dla wójtów i sołtysów na zasadzie art. 22 ust. 4 bezpłatne pozwolenia na broń na okaziciela. Sprawa własności broni nie powinna wpływać na istotę zagadnienia, rzeczą zaś powiatowych władz administracji ogólnej będzie dopilnować, by w razie ustą-

pienia z urzędu wójta lub sołtysa wydane pozwolenie na okaziciela zostało mu odebrane oraz by odnośna osoba broni nie posiadała nielegalnie.

IV KURS ZADRZEWIANIA DRÓG I OSIEDLI W ŁODZI.

Związek Powiatów R. P. zorganizował w Łodzi IV Kurs zadrzewiania dróg i osiedli dla inżynierów i techników powiatowych zarządów drogowych województwa łódzkiego i częściowo warszawskiego i kieleckiego, który odbył się w czasie od 9 do 12 grudnia rb.

Otwarcia Kursów dokonał członek Zarządu Związku Powiatów p. A. Rzewski. Następnie w zastępstwie Naczelnika Wydziału Kom. - Bud. Urzędu Wojew. powitał zebranych p. inż. Porczyński, kier. oddz. budowl. Ponadto w otwarciu wzięli udział: pp. inż. Kcwalewski, kier. oddz. drog. z Urzędu Wojew. p. Kawczak, dyr. Izby Roln. oraz pp. wykładowcy.

Pierwszy wykład o znaczeniu i wartości zadrzewień samorządowych wygłosił p. insp. M. Kordus, rzeczoznawca Związku Powiatów do spraw zadrzewień, który po przerwie mówił o planowości i organizacji w akcji zadrzewiania.

W następnych dniach wykładali pp.: dyr. Rogowicz: „Zadrzewienie dróg i osiedli pod względem krajobrazowym“, arch. - ogr. Koplín: „Wytyczne dla doboru drzew i krzewów“, inż. Firaś: „Sadzenie, pielęgnacja i ochrona drzew“, inż. Jasiński: „Zadrzewianie lotnych piasków“, inż. Staniszewski: „Obsiewanie skarp i pasów przydrożnych“, dr Strawiński: „Zwalczanie chorób i szkodników drzew“, insp. Pigłowski: „Zadrzewienia drogowe zagranicą“ i wreszcie insp. M. Kordus: „Sposoby zadrzewień drogowych“, oraz „Zakładanie i prowadzenie szkółek magazynowych“.

W czasie kursu odbyły się pokazy praktycznego sadzenia i cięcia drzew, walki ze szkodnikami i chorobami, a na zakończenie uczestnicy kursu zwiedzili plantacje i ogrody miasta Łodzi. Między innymi zwiedzono nowobudujący się park ludowy im. Marszałka Piłsudskiego o obszarze około 300 ha, oraz miejskie zakłady hodowli drzew i krzewów.

W ciągu całego trwania kursu, obecny był na wszystkich wykładach p. inż. Bajkiewicz, Naczelnik

Okólnik Nr 122 z dnia 12 sierpnia 1922 r. (Zb. Zarz. Min. Spraw Wewn. str. 54, poz. 7) — uchyla się“.

Wydz. Kom. - Bud. Urzędu Wojew., który na zakończenie kursu w dłuższym przemówieniu dał wyraz wielkiego zrozumienia dla zadrzewień w ogóle, a dróg szczególnie, oraz zalecił swoim podwładnym, by więcej niż dotychczas dbali o ich piękny i estetyczny wygląd.

Udział w kursie brali: z Pow. Zw. Sam. w Łodzi: 1) inż. Młynarski, kierownik Pow. Zarządu Drog., 4 drogomistrzów: 2) Sztapel Zenon, 3) Kordowski Jerzy, 4) Urbański Ignacy, 5) Rembek Adam, oraz 6) Krzywiński Włodzimierz, ogrodn. powiat.

Z Łęczycy: 7) inż. Gałaska Teodor, kier. P. Z. Dr., 8) Poleszczuk Maksymilian, drogom., 9) Rutkowski Józef, drogom., i 10) Marczyński Józef, powiat. ogrodn.

Z Wielunia: 11) inż. Steinhaus Bernard i 12) techn. Stroczyński Mieczysław.

Z Sieradza: 13) inż. Wilczek Władysław, 14) drogom. Kuliga Antoni, 15) techn. Vonana Mateusz i 16) Rumirski Michał, ogrodn. powiat.

Z Konina: 17) inż. Strómiłło St. i 18) Zygmunt Gęsicki, ogr. powiat.

Z Piotrkowa: 19) inż. Rudzki Br. i 20) drogom. Marchewczyński Mieczysław.

Z Radomska: 21) techn. Fijałkowski Jan.

Z Turka: 22) inż. Czerkaski Aleksander, kier. P. Z. D.

Z Łaska: 23) inż. Korwin - Piotrowski Jan, kier. P. Z. D.

Z Włocławka: 24) techn. - ogr. Wilczyński Jerzy.

Z Sierpca: 25) techn. - ogr. Soboliński Henryk.

Z Częstochowy: 26) techn. Krawczyk Tadeusz.

Z Radomia: 27) inż. Orlecki August, kierown. P. Z. D.

Z m. Zgierza: 28) Krzemiński Romuald, mierzniczy przysięgły.

Z m. Pabianic: 29) inż. Kowalski Stanisław, arch. miejski.

Z m. Kalisza: 30) inż. Karolak Antoni, arch. miejski.

Z m. Łodzi: 31) techn. Madoński Franciszek i 32) Kownacki Stanisław.

Z Koła 33) inż. Raczyński Włodzimierz, kierown. P. Z. D.

FUNDUSZ POMOCY LECZNICZEJ W POW. DUBIEŃSKIM (WOJ. WOŁYŃSKIE).

Na terenie pow. dubieńskiego — istnieje jedyny na Wołyniu Fundusz Pomocy Leczniczej. Poniżej podajemy dane, dotyczące tego funduszu, a zaczerpnięte z referatu dr Krajewskiego, wygłoszonego na konferencji w Dubnie, temu zagadnieniu poświęconej.

Dnia 1 czerwca 1935 roku Wydział Powiatowy Dubieński, korzystając z art. 6-b rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24.X.1934 r.

o zmianie ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym, zdecydował wydzielenie pracowników związków samorządu terytorialnego z Ubezpieczalni Społecznej i założenie własnej organizacji ubezpieczenia na wypadek choroby pod nazwą: „Powiatowy Fundusz Pomocy Leczniczej“.

Organizacja została oparta ściśle na postanowieniach statutu, nadesłanego przez Urząd Wojewódzki Wołyński przy zarządzeniu, zatwierdzającym powziętą przez Radę Powiatową Dubieńską uchwałą w sprawie zapewnienia pracownikom samorządowym pomocy leczniczej we własnym zakresie. Organizacja Funduszu nie różni się w zasadniczych punktach od organizacji ubezpieczenia chorobowego Ubezpieczalni Społecznej, zwłaszcza jeżeli chodzi o rodzaj świadczeń.

Przy organizacji postanowiono jednak uwzględnić pewne objawy niezadowolenia ze sposobu udzielania pomocy lekarskiej przez Ubezpieczalnię. Największe narzekania powoduje narzucenie osoby lekarza przez przymus należenia do danego rejonu lekarskiego, dość urzędowy stosunek lekarza do ubezpieczonego i znane powszechnie ograniczenie swobody lekarza w zapisywaniu leków, co stwarza warunki ograniczenia pomocy leczniczej w ogóle. Dlatego też postanowiono pomoc tę w Funduszu udostępnić w jak najszerszym zakresie i dać prawo do wolnego wyboru lekarza z listy lekarzy umówionych.

Postanowiono jednak pójść dalej i stworzyć typ lekarza, nieskrępowanego żadnymi ograniczeniami z urzędu. Lekarz pracujący w Funduszu Pomocy Leczniczej ma warunki tzw. lekarza prywatnego. Lekarz za udzielanie pomocy lekarskiej opłacany jest jednostkowo od pacjenta, może zapisywać każdy lek według własnego uznania i nie jest obowiązany do jakichkolwiek czynności administracyjnych, wskutek czego nie traci niepotrzebnie czasu na pracę nic nie mającą wspólnego z rozeznaniem choroby.

Pomoc dentystyczna obejmuje leczenie, usuwanie i plombowanie zębów. O konieczności zabiegu decyduje umówiony lekarz dentysta, który również opłacany jest jednostkowo za zabieg. Protezowanie odbywa się za zgodą lekarza naczelnego, jednak należy podkreślić, że nie są czynione trudności, nawet w wypadku, gdy ubezpieczony prosi o protezę ze względów kosmetycznych.

Pomoc położnicza udzielana jest bądź przez położne umówione, bądź też w szpitalach P. Z. Sam.

Pomoc szpitalna udzielana jest bez żadnych ograniczeń na wniosek lekarza leczącego. W zasadzie chorzy kierowani są do szpitali Pow. Zw. Sam., oczywiście w ramach samowystarczalności tych szpitali, jednak Fundusz Pomocy Leczniczej, licząc się z psychiką chorego, umożliwia leczenie i w innych szpitalach.

Realizowanie recept odbywa się we wszystkich aptekach istniejących na terenie powiatu. W celu poczynienia możliwych oszczędności na cenach leków Fundusz Pomocy Leczniczej zorganizował przy Wydziale Powiatowym własną składnicę specyfików i materiałów opatrunkowych, które zakupuje w hurtowniach. Korzystanie z tej składnicy jest lekarzom zalecone, nie jest jednak obowiązujące.

Do dnia 1 kwietnia 1936 roku pomoc lecznicza

nie podlegała żadnym opłatom, ponieważ jednak pierwszy roku budżetowy wykazał niedobór, postanowiono zwiększyć pozycję dochodów przez wprowadzenie systemu opłat w ramach, stosowanych przez Ubezpieczalnię Społeczna. I tak uchwałą Wydziału Powiatowego z dnia 27.III.1936 roku wprowadzono następujące opłaty manipulacyjne:

1. za każdą poradę lekarską gr 20
2. za każdy lek sporządzony przez aptekę . . . „ 10
3. za każdy specyfik „ 30
4. porady lekarskie w związku z chorobą epidemiczną i zakaźną — są wolne od opłaty.
5. wszelkie środki opatrunkowe są również wolne od opłat.

Dalej uchwałą Wydziału Powiatowego z dnia 15.V.1936 roku zostały wprowadzone opłaty za świadczenia dentystyczne:

1. za każdy zaplombowany ząb gr 50
2. za protezę dentystyczną 15% ceny kosztu.

Uchwała ta została w dniu 4 września 1936 roku zmieniona i obecnie opłaty wynoszą:

1. za każdy usunięty lub zaplombowany ząb . . . gr 50
2. za protezę dentystyczną 35% ceny kosztu.

Daty poszczególnych uchwał wyraźnie wskazują jak niechętnie i ostrożnie przystępowano do zagadnienia opłat.

Na czele Funduszu Pomocy Leczniczej stoi lekarz naczelny Wydziału Powiatowego, który ma do pomocy jedną siłę biurową, prowadzącą kancelarię i buchalterię. Do obowiązków lekarza naczelnego, które zostały określone w umowie, należy ogólne kierownictwo Fund. Pom. Leczn., a w szczególności: a) projektowanie preliminarza budżetowego, b) opracowywanie sprawozdania rocznego i zamknięć rachunkowych, c) opracowywanie instrukcji normujących organizację, d) zgłaszanie na Wydział Powiatowy wniosków we wszelkich kwestiach dotyczących Funduszu Leczniczego i pomocy leczniczej, e) przyznawanie świadczeń wynikających z ubezpieczenia, f) sprawdzanie rzetelności wszelkich wydatków, g) retaksacja recept. Tytułem wynagrodzenia lekarz naczelny otrzymuje ryczałtowo złotych 150,— z Powiatowego Funduszu Pomocy Leczniczej. Siła kancelaryjna opłacana jest przez Wydział Powiatowy. Oprócz spraw Funduszu Pomocy Leczn. prowadzi jeszcze sprawy emerytalne.

Administratorem Funduszu jest Wydział Powiatowy.

O pomocy leczniczej w zakresie świadczeń obowiązujących decyduje lekarz naczelny, w zakresie świadczeń dodatkowych — Wydział Powiatowy.

Sprawy o świadczenia rozstrzyga komisja świadczeniowa, złożona z 3 członków wybieranych przez Wydział Powiatowy i 2 członków powołanych przez Związek Pracowników.

W Funduszu Pomocy Leczniczej pracuje 18 lekarzy, 5 lekarzy dentystów i 6 położnych. Pracę ich normuje instrukcja.

Udzielanie pomocy leczniczej zarówno przez lekarzy jak i dentystów odbywa się na podstawie karty porady, wydawanej przez każdego pracodawcę, a ważnej do końca miesiąca kalendarzowego.

Chorzy przyjmowani są w gabinetach prywatnych lekarzy, lub w razie potrzeby leczenia we włas-

nych mieszkaniach. Koszty koniecznych dojazdów lekarza do chorego zwraca Fundusz Pomocy Leczniczej, koszt dojazdów chorego do lekarza pokrywa dany związek samorządowy.

Za udzielenie porady ambulatoryjnej lekarz otrzymuje zł 1,50, za udzielenie porady w mieszkaniu chorego — zł 3,00. Zabiegi i zastrzyki opłacane są oddzielnie.

Normy opłat za zabiegi dentystyczne wynoszą:

1. leczenie i plombowanie jednego zęba plombą odpowiednią zł 3,—
2. ekstrakcja zęba bez znieczulenia „ 2,—
3. ekstrakcja zęba w znieczuleniu „ 3,—
4. protezy do 5 zębów za 1 ząb „ 4,—
5. protezy ponad 5 zębów za 1 ząb „ 3,—

Położne otrzymują po zł 20 za przeprowadzenie porodu wraz z opieką w czasie porodu.

Należności lekarzom regulowane są raz na miesiąc na podstawie rachunków, do których dołączane są odcinki kart porad z wyszczególnieniem wizyt i zabiegów.

Opłaty 20 gr za wizyty pobierane są przez aptekarzy łącznie z opłatami za leki i sumą stąd uzyskana potrącana jest przez aptekarza z rachunku. Jeżeli w czasie jednej ordynacji lekarz zapisze więcej niż jedną receptę, na następnych zaznacza, ażeby opłaty 20 gr. nie pobierać.

Gotówka lokowana jest w K. K. O. na rachunku Funduszu Pomocy Leczniczej, wszelkie też manipulacje pieniężne przeprowadzane są za pośrednictwem K. K. O.

Dla zorientowania się w podstawach finansowych Funduszu Pomocy Leczniczej i w zakresie udzielonych świadczeń, przedstawiamy następujące zestawienia.

Dane podajemy za dwa ubiegłe lata budżetowe, przy czym rok 1935/36 obejmuje okres od 1 czerwca.

WYDATKI:	1935/36	1936/37
Dział I. Administracja	3.134,10	2.924,06
Dział II. Świadczenia	19.366,07	22.910,78
Dział III. Fundusz rezerwy	—	—
DOCHODY:		
Dział I. Składki ubezpieczeniowe	21.038,13	25.814,82
Dział II. O d s e t k i	27,25	49,76
Dział III. Fundusz rezerwy	—	—
N i e d o b ó r	1.434,79	—
Nadwyżka	—	29,74

Zestawienie porównawcze globalnych rocznych dochodów i wydatków na wszystkie rodzaje świadczeń.

	Ilość ubezpieczonych osób pracujących	Ilość ubezpieczonych członków rodzin	Przypis składek ogółem	Przypis składek na I ubezpiecz.	Wydano na świadczenia ogółem	Wydano na świadczenia na I ubezpiecz.	% stosunek przypisu składek do świadczeń
1935/36	302	525	21.038,13	69,75	19.366,07	59,37	85,13
1936/37	326	536	25.814,82	79,03	22.910,78	70,37	88,69

O rodzaju i ilości udzielonych świadczeń — informuje poniższe zestawienie.

I. Porady lekarskie:

	1935/36	1936/37
Udzielono porad lekarskich ogółem	2592	2604
w tym ambulat. osobom pracującym	818	723
w tym ambulat. członkom rodzin	1322	1310
w tym domowych osobom pracującym	96	106
w tym domowych członkom rodzin	356	465

II. Leczenie stomatologiczne:

Założono plomb	523	289
usunięto zębów	161	142
zrobiono protez	13	26

III. Leczenie szpitalne i sanatoryjne:

Leczono w szpitalach własnych osób	34	36
przez dni	306	404
leczono w szpitalach obcych osób	—	6
przez dni	—	186
leczono w sanatoriach osób	—	2

IV. Środki lecznicze:

Wydano leków z aptek	3509	3877
wydano leków ze składnicy własnej	529	514

Procentowe zestawienie wszystkich wydatków.

	1935/36	1936/37
	%	%
Dział I. Administracja	13,92	11,31
Dział II. Świadczenia	86,08	88,69
L e c z n i c t w o	82,38	83,41
Pomoc lekarska	29,45	26,64
pomoc dentystyczna	12,43	9,07
pomoc położnicza	0,72	1,33
pomoc szpitalna	8,35	11,47
lekarstwa i opatrunki	30,89	28,64
prześwietlenia rentgenem	0,39	0,36
naświetlania	—	0,36
badania diagnostyczne	0,15	0,15
leczenie sanatoryjne	—	4,08
leczenie klimatyczne	—	1,31
Zasiłki chorobowe	0,53	0,09
przewóz chorych	1,84	2,93
koszty pogrzebu	1,33	2,26

W celu krytycznego ocenięcia działalności Funduszu Pomocy Leczniczej należy porównać sprawozdanie za rok budżetowy 1936/37 ze sprawozdaniem rocznym Ubezpieczalni Społecznej w Równem za rok 1936. Rzuca się w oczy przede wszystkim to, że w Fund. Pom. Leczniczej prawie wszystkie wydatki idą na świadczenia dla ubezpieczonych, które wynoszą 88,69% ogólnej sumy wydatków, na koszt bowiem administracyjne i inne idzie tylko 11,31%. W Ubezpieczalni Społecznej natomiast świadczenia pochłonęły 58,96, a więc okragło o 30% mniej otrzymują ubezpieczeni.

Procentowy stosunek wydatków na poszczególne świadczenia w porównaniu z Ubezpieczalnią Społeczną wynosił:

Rodzaj świadczeń	Fundusz Pomocy Leczniczej %	Ubezpieczalnia Społeczna %
Pomoc lecznicza	40,84	19,57
Środki lecznicze i pomocnicze	28,64	11,08
Szpitala, zakłady lecznicze i sanatoria	16,86	18,36
Zasiłki	2,35	6,01

Jeżeli chodzi o zestawienie wydatków i dochodów, to pierwszy rok budżetowy został zamknięty deficytem 1.434,70 zł, rok następny dał nadwyżkę 29,74 zł, a pierwsze półrocze bieżącego roku wykazuje niedobór 63,98 zł.

W poszukiwaniu dróg na zrównoważenie budżetu zwrócono uwagę na dużą pozycję wydatków na pomoc lekarską i na leki.

Zmniejszyć wydatki na opiekę lekarską można by przez ograniczenie liczby lekarzy i zastosowanie systemu opłat nie jednostkowych, a ryczałtowych. Na tę drogę nie można się jednak zdecydować, ponieważ jak wyżej wspomniano chciano stworzyć typ

lekarza ubezpieczalni, wolnego od wszelkich wpływów i ograniczeń.

Zaoszczędzenie na pozycji wydatków na leki, bez zmiany ich jakości, jest możliwe przez rozszerzenie ram składnicy własnej i zakupywanie lekarstw w hurtowniach. Na to jednak właśnie potrzebne są fundusze. Gdyby pomoc lecznicza została rozszerzona na całe województwo, sprawę tę możnaby praktycznie rozwiązać przez stworzenie centrali zakupu leków.

Fundusz rezerwowy mógłby być stworzony przez wspólny wysiłek związków samorządowych, jako pracodawców, a wtedy te małe, jak praktyka wykazuje, ewentualne niedobory, mogłyby być z łatwością pokryte z procentów od sumy funduszu rezerwowego.

Fundusz Pomocy Leczniczej jest oceniany przez ogół ubezpieczonych jako jeden z czynników, zmierzających do poprawy losu urzędników samorządowych; osiągnięte wyniki przemawiałyby raczej za powszechnością tej formy ubezpieczenia. Głos tu mają przede wszystkim zainteresowani. Oceniając odpowiedzialną rolę, jaka przypadła w udziale powiatowi dubieńskiemu, który jedyny na Wołyniu posiada do tej pory własną formę ubezpieczenia na wypadek choroby, już dwukrotnie w okresie dwuletniego istnienia Funduszu Pomocy Leczniczej przeprowadzono ankietę wśród ubezpieczonych. Wyniki tych ankiet całkowicie uspakajały wszelkie obawy i świadczą, że pracownicy samorządowi do Ubezpieczalni powrócić nie chcą.

UCHWAŁY WOŁYŃSKIEJ RADY WOJEWÓDZKIEJ W SPRAWACH DROGOWYCH.

Na odbytym w dniu 30 listopada ub. r. posiedzeniu Wołyńska Rada Wojewódzka powzięła w sprawach drogowych następujące uchwały:

1. Zestawienie potrzeb dróg samorządowych na Wołyniu ze środkami, jakimi dysponują na ten cel miejscowe samorządy, wykazuje, że drogi są niedostatecznie konserwowane, a tempo ich rozbudowy nie odpowiada istotnym potrzebom, wobec czego Rada Wojewódzka wzywa samorządy do nadal idącego wysiłku w kierunku wzmoczenia propagandy wśród miejscowej ludności i wykorzystania wszystkich możliwych środków na rzecz poprawy warunków komunikacyjnych na Wołyniu, w szczególności przez najwydatniejszą rozbudowę sieci dróg samorządowych.

2. Doceniając znaczenie dróg dla rozwoju gospodarczego Wołynia i obronności Państwa oraz z uwagi na stan finansowy miejscowych samorządów i ich możliwości w odniesieniu do utrzymania dróg, Rada Wojewódzka wypowiada się przeciwko tendencji deklasowania dróg państwowych przez zamianę na drogi samorządowe.

3. Postanowienia art. 21 ustawy drogowej z dnia 10.XII.1920 r. przewidują udzielanie samorządom przez Skarb Państwa subwencji na utrzymanie i budowę dróg samorządowych. Przyznane w latach ubiegłych subwencje nie są współmierne do poniesionych przez samorządy wydatków na cele drogowe. Samorządy nie są w możności realizować własnymi środkami budowy większych obiektów,

budowy nawierzchni ulepszonych w obrębie miast i innych robót, wymagających znacznie większych wkładów gotówkowych, głównie ze względu na drożyznę kamienia na terenach Wołynia, w związku z czym Rada Wojewódzka postanawia zwrócić się do właściwych władz z wnioskiem o:

a) udzielanie samorządom wydatniejszych niż w roku bieżącym subwencji gotówkowych,

b) podjęcie kroków w celu rozbudowy kamieniołomów na Wołyniu oraz o ułożenie kalkulacji cen materiałów w kamieniołomach państwowych w ten sposób, aby materiały odpadowe mogły być przydzielane samorządom bezpłatnie,

c) obniżenia przynajmniej o 50% obowiązującej obecnie ulgi pozataryfowej na przewóz materiałów drogowych,

d) przyznania wydziałom powiatowym krótkoterminowego kredytu przewozowego kolejowego w wypadkach umotywowanej potrzeby.

4. Wobec tego, iż odcinki dróg państwowych, przechodzących przez miasta, stanowią z reguły główne arterie komunikacyjne w miastach oraz że stan ich nie odpowiada dzisiejszym wymaganiom komunikacji miejskiej, a udzielane przez Ministerstwo Komunikacji na ich utrzymanie kwoty w wysokościach średnich kosztów utrzymania kilometra dróg zamiejskich, są niewspółmiernie niskie do kwot koniecznych na doprowadzenie tych odcinków do stanu odpowiadającego wymaganiom komunikacji miejskiej, Rada Wojewódzka zwraca się do właściwych władz z usilną prośbą o udzielanie specjalnych subwencji miastom na przebudowę odcinków dróg państwowych w obrębie miast na arterie komunikacyjne o ulepszonej nawierzchni.

5. Przyznanie w roku bieżącym przez Ministerstwo Komunikacji zapomóg gotówkowych gminom na budowę dróg gminnych dało wyniki dodatnie, przyczyniając się do zwiększenia ilości wybudowanych dróg o twardej nawierzchni, ułatwiając racjonalne wykorzystanie świadczeń w naturze. Subwencjonowanie budowy dróg gminnych należałoby, z uwagi na intensywniejszą rozbudowę tych dróg, kontynuować nadal.

6. W związku z ogólnym odprężeniem i poprawą sytuacji gospodarczej oraz z uwagi na konieczność przyspieszenia tempa rozbudowy sieci dróg o twardej nawierzchni na Wołyniu, Rada Wojewódzka uważa za możliwe i właściwe podniesienie dotychczasowych stawek specjalnych opłat drogowych i przekroczenie dotychczas stosowanej granicy 75% podatku gruntowego.

7. Na podstawie uprawnień art. 23 ust. drogowej z dnia 10.XII.1920 r. należy przy budowie nowych dróg samorządowych pobierać opłaty od adiacentów przy zachowaniu jednak zasady, że opłaty te winny być wymierzane wyłącznie tylko tym adiacentom, którzy osiągną z budowy danej drogi rzeczywiste, niewątpliwe korzyści, przy czym za podstawę wymiaru opłat należy brać wyłącznie te odcinki dróg, budowa których przewidziana została w zatwierdzonych preliminarzach budżetowych, bądź została już rozpoczęta lub ukończona.

8. Wobec tego, iż miasta wydzielone stoją w obliczu dokonania koniecznych inwestycji miej-

skich sieci drogowych i z uwagi, iż na powyższe cele miasta wydzielone nie posiadają żadnych stałych funduszy, Rada Wojewódzka wypowiada się za wprowadzeniem w drodze ustawodawczej w miastach wydzielonych na powyższe cele specjalnych opłat drogowych, jak to ma miejsce w samorządach powiatowych.

9. W warunkach miejscowych Wołynia, gdzie sieć dróg o twardej nawierzchni jest b. rzadka, a środki finansowe gmin szczupłe, należy przy wyborze inwestycji na drogach gminnych w pierwszym rzędzie uwzględniać potrzeby najżywotniejsze dla ludności, a więc:

a) zaopatrzenie w twardą nawierzchnię dróg w osiedlach,

b) połączenie twardą nawierzchnią większych osiedli oraz siedzib gmin z drogami bitymi,

c) ulepszenie odcinków dróg gruntowych tam, gdzie jest to celowe, z uwagi na warunki miejscowe.

10. Dla umożliwienia gminom racjonalnego wykorzystania świadczeń w naturze, należy w budżetach wydziałów powiatowych przewidzieć pewne kwoty na dotacje dla gmin na robocizną fachową i materiały. Dotacje te winny ułatwiać gminom realizowanie ważniejszych inwestycji drogowych, oraz pobudzać inicjatywę i wysiłek gmin w tym kierunku.

11. Dla zapewnienia celowego wykorzystania świadczeń drogowych w naturze w budżetach administracyjnych gmin winny być przewidziane środki na dozór techniczny oraz na materiały, których nie da się uzyskać w drodze świadczeń.

12. W związku z ogólną poprawą gospodarczą oraz z uwagi na konieczność doprowadzenia do należytego stanu dróg gminnych, Rada Wojewódzka uważa za możliwe podwyższenie dotychczasowych norm świadczeń w naturze oraz uważa za właściwe wprowadzenie jednakowych norm obciążenia od podatku gruntowego, od nieruchomości i podatku przemysłowego.

13. Racjonalny program budowy sieci dróg o twardej nawierzchni wymaga skoncentrowania w pierwszej kolejności środków do budowy dróg samorządowych wyższych kategorii, tj. wojewódzkich i ważniejszych powiatowych, w tym celu należy dążyć do pełnego wykorzystania § 13 ustawy o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne dla uzyskania możliwie wysokiego przydziału świadczeń w naturze na roboty na tych drogach.

14. Wobec tego, iż dotychczasowa praktyka wykazała niedostateczne wyniki akcji egzekucyjnej opłat drogowych i należności powstałych z tytułu nieodrobionych świadczeń w naturze, co demoralizuje płatnika, oraz utrudnia racjonalne wykonanie programów robót, Rada Wojewódzka apeluje do odnośnych władz skarbowych i spowodowanie usprawnienia egzekucji powyższych należności.

ZJAZD LEKARZY WETERYNARYJNYCH WOJ. WOŁYŃSKIEGO.

W Urzędzie Wojewódzkim w Łucku odbył się zjazd lekarzy weterynaryjnych woj. wołyńskiego. Na zjeździe tym lekarze weterynarii złożyli sprawozdanie ze stanu zdrowotnego i chorób zaraźliwych

wśród zwierząt oraz omówiono potrzeby z tej dziedziny. Szczególny nacisk został położony na brak racjonalnie urządzonych rzeźni i chłodni, z których na Wołyniu istnieje tylko jedna.

POSIEDZENIE RADY POWIATOWEJ W KONINIE (WOJ. ŁÓDZKIE).

Dnia 22 grudnia ub. r. odbyło się posiedzenie Rady Powiatowej w Koninie. Na posiedzeniu tym kierownik Państwowego Urzędu Wodnego omówił projekt budowy kanału Warta - Gopło, który dla powiatu mieć będzie ogromne znaczenie gospodarcze. Koszt budowy wyniesie 6 milionów złotych, rozłożonych na cztery lata. Prace nad budową rozpoczną się z wicną 1938 r. Następnie wysłuchano sprawozdania z działalności Powiatowego Zarządu Drogowego. W okresie 1937/8 zbudowano 11,5 km dróg z twardą nawierzchnią.

Poza tym wysłuchano sprawozdań z prac nad melioracją i popieraniem rolnictwa w powiecie.

ZJAZD GOSPODARCZY WOJ. BIAŁOSTOCKIEGO.

W dniu 12 grudnia r. ub. odbył się w Białymstoku, przy udziale p. Min. Roln. i R. R. J. Poniatowskiego zjazd gospodarczy, zwołany przez organizację rolniczą z Białostocką Izbą Rolniczą na czele. Po referatach uchwalono tezy, które zobrazowały potrzeby woj. białostockiego w dziedzinie życia gospodarczego. Do najważniejszych zaliczono: konieczność zmeliorowania 600 tys. hektarów gruntów zabagnionych na terenie województwa, przyspieszenie budowy linii kolejowych Mława - Białystok i Augustów-Białystok, powiększenie ilości szkół rolniczych i zawodowych, zwiększenie kredytów na rozbudowę śpiichlerzów i magazynów dla produkcji rolniczej, rozbudowę przetwórczości rolniczej, usprawnienie kanału Augustowskiego, budowę okręgowej elektrowni wodnej, rozbudowę sieci rejonowych spółdzielni rolniczo - spożywczych, utworzenie okręgowej spółdzielni przeróbki i zbytu produkcji zwierzęcej, energiczne zalesianie nieużytków, wreszcie budowę cukrowni w Szepietowie i fabryki dla przeróbki lnu w Białymstoku.

UCHWAŁY PAŃSTWOWEJ RADY SPÓŁDZIELCZEJ.

Na plenarnym zebraniu Rady Spółdzielczej, odbytym w grudniu ub. r. powzięto szereg uchwał.

Szczegółowo rozpatrzono sprawę spółdzielni niezwiązkowych, których liczba, pomimo to, iż w ciągu ostatnich trzech lat zmniejszyła się prawie o 4 tysiące, na dzień 1 grudnia ub. r. wynosiła 5.969. Spośród tych spółdzielni na dzień 1 września ub. r. normalnie czynnych było tylko 1.251, reszta zaś nie przejawiała żadnej działalności, bądź też znajdowała się w likwidacji lub podlegała wykreśleniu z rejestrów sądowych.

Celem dalszego uporządkowania sprawy spółdzielni niezwiązkowych, Rada Spółdzielcza upoważniła przewodniczącego Rady do żądania w jej imieniu przystąpienia poszczególnych spółdzielni niezwiązkowych do właściwych związków rewizyjnych.

Rada Spółdzielcza przyjęła do wiadomości dotychczasowe wyniki współpracy biura Rady z Międzyzwiązkową Spółdzielnią Powierniczą w dziedzinie wzmoczenia likwidacji nieczynnych spółdzielni niezwiązkowych.

Poza tym Rada Spółdzielcza powołała Komisję

Dyscyplinarną dla rewidentów oraz uzupełniła skład Komisji Egzaminacyjnej dla rewidentów.

Wreszcie przyjęto projekt sieci szkół spółdzielczych w Polsce oraz przyznano Stowarzyszeniu Szkoły Spółdzielczej subwencję w wysokości zł 25.000 na budowę gmachu szkolnego w Warszawie.

Wiadomości zagraniczne

INWESTYCJE WIEJSKIE WE FRANCJI. W ostatnich latach Francja prowadzi wielkie roboty publiczne, w czym poważne miejsce przypada inwestycjom wiejskim. Ze sprawozdania jednego z wybitnych znawców spraw komunalnych we Francji, deputowanego A. Jaubert dowiadujemy się o rozmiarach prowadzonych w tym zakresie prac („La vie communale” Nr 168).

Inwestycje, prowadzone na terenie wiejskim, wchodzą w zakres działalności trzech ministerstw: rolnictwa, wychowania narodowego i spraw wewnętrznych.

W zakresie działalności ministerstwa rolnictwa prace inwestycyjne obejmują drogi wiejskie, roboty wodne, urządzenia związane z produkcją win, magazyny zbożowe itp. Na cele te przyznana została w okresie od 1 stycznia 1936 r. do 15 października 1937 przez państwo pomoc dla gmin i innych lokalnych instytucyj suma 215 milionów franków. Odpowiadała ona 640 milionom franków wartości całości robót przeprowadzonych w tym zakresie.

Na cele elektryfikacji asygnowana została suma 460 milionów franków, na 1100 milionów franków wydatkowanych na całość robót elektryfikacyjnych.

Na zaopatrzenie w wodę do picia (urządzenia wodociągowe) pomoc państwa wyniosła 469 milionów franków przy wartości całości robót w sumie 820 milionów. Ogółem ministerstwo rolnictwa wyasygnowało 1144 milionów franków, co pozwoliło na prowadzenie prac na sumę 2560 milionów, obejmujących 20.000 gmin. Resztę pokryły gminy i inne lokalne instytucje. Prace te zostały sfinansowane w ramach państwowego planu inwestycyjnego (plan Marquet'a z 1934 r. i ustawa o robotach z sierpnia 1936 r.). Na okres od października 1937 do końca przewidziane jest na nowe prace tylko 100 milionów.

Na szkolnictwo powszechne plany inwestycyjne państwowe przewidywały na rok 1936 pomoc państwa w kwocie 450 milionów, na rok 1937 — 250 milionów franków. W r. 1936 wykorzystano 413 milionów. Z kredytu przeznaczanego na r. 1937 wykorzystano tylko 39 milionów, resztę zaś — wstrzymano. Otwarto natomiast w październiku 1937 nowy kredyt w kwocie 90 milionów franków, w czym 20 milionów na dodatkowe subwencje na prace już rozpoczęte, a 70 milionów

na nowe subwencje. Aktualne potrzeby w tym zakresie oceniane są natomiast na 1700 milionów franków.

Subwencje dla departamentów na drogi departamentalne i samorządowe, tzw. wycinalne miały wynieść w r. 1936 250 miln. fr. Część tego kredytu została cofnięta i świeży dekret otworzył nowy kredyt w sumie 46 miln., z czego 36 miln. przeznaczono zostało na dodatkowe subwencje dla prac już rozpoczętych, w związku ze wzrostem cen. Na r. 1938 budżet państwowy przewiduje w tym zakresie 123 miliony franków. Aktualne potrzeby oceniane są natomiast na 750 milionów franków.

Ogółem pomoc państwa na nowe inwestycje wiejskie wynieść ma do końca 1938 r. 310 milionów wobec potrzeb ocenionych na 3250 milionów. Jak widzimy zagadnienie dysproporcji środków i zadań istnieje wszędzie, choć na nasze stosunki sumy, uchodzące we Francji za wybitnie niedostateczne, wyglądają imponująco.

Trudności departamentów i gmin w zakresie ich działalności inwestycyjnej, spowodowane gwałtownym spadkiem pomocy państwa, pogłębia nadto ogólna wyższość cen i ograniczone możliwości kredytowe. Instytucje kredytowe, także Kasa Kredytu Departamentalnego i Komunalnego, Crédit Foncier, Kasa Wkładów posiadają ograniczone możliwości kredytowania. Poważną ulgę otrzymują natomiast gminy w związku ze świeżo stworzonym funduszem umorzeń pożyczek na elektryfikację wsi. Mianowicie na fundusz ten, wynoszący kwotę 140 milionów franków rocznie, składać się będą w połowie opłaty od koncesjonowanych odsprzedawców energii elektrycznej, w połowie z wpłat skarbu. Sumy te będą przelewane na rzecz związków elektrycznych, pozwalając m. inn. na obniżenie cen za energię i danin. Z dobrodziejstw tego funduszu skorzysta około 30.000 gmin francuskich.

Perspektywa poważnego ograniczenia działalności inwestycyjnej gmin wiejskich w najbliższych latach stanowi przedmiot żywej troski zainteresowanych kół. Spodziewają się one jednak, że w miarę poprawy ogólnej sytuacji finansowej potrzebne kredyty będą mogły być uruchomione już w 1938 r. by proces wyposażania wsi w podstawowe urządzenia nie został wstrzymany.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(Notowania z dn. 30.XII. 1937 r.)

1 dol. St. Zjedn.	— 5,27 zł
100 frank. szwajc.	— 122,85 zł
1 funt. szterl.	— 26,33 zł
100 frank. franc.	— 17,92 zł

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg franko stacja załadowania).
W dn. 30.XII. 1937 r. Warszawa.

Zyto	23,50 — 24,00 zł.
Pszonica	28,50 — 30,00 zł.
Jęczmień	18,75 — 22,00 zł.
Owies	20,25 — 22,75 zł.

Poradnik samorządowy

1. **Pytanie:** Jeden z radnych gminnych na terenie województw centralnych zapytuje:

1) Jaka taksa obowiązuje architektów powiatowych za sporządzanie planów, oraz czy architekt powiatowy jest zobowiązany z urzędu mieć nadzór bezpłatny nad budową szkoły czy też płatny?

2) Czy gmina jest zobowiązana własnym kosztem do odnowienia mieszkań nauczycielskich co pewien czas w budynkach gminnych, czy też nauczyciel swoim kosztem?

3) Jakie starania należy poczynić aby władze powiatowe wypłaciły odszkodowanie gromadzie za

wydzierżawienie jej wody do której gromada ma zapisane uprawnienia w tabeli likwidacyjnej do prawa łowienia ryb w tej wodzie i w myśl art. 30 ustawy z dnia 7 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 357). Starostwo powinno było gromadzie wypłacić część odszkodowania lecz pomimo upływu 3 lat żadnej należności nie wypłaca, aczkolwiek gromada zgłosiła swe uprawnienie w swoim czasie w starostwie.

4) Ustawa o podatku wyrównawczym mówi wyraźnie, że podatek wyrównawczy nie może przenosić więcej niż 2 zł z ha gruntów opodatkowanych, a w niektórych wsiach jest przeciwnie, gdyż podatek wyrównawczy wynosi około 2 zł 50 gr. z ha, a w drugiej przeciwnie tylko wynosi 1 zł 30 groszy. Jakie starania należałoby poczynić w tym wypadku aby podatek wyrównawczy był pobierany równomiernie w każdej wsi w stosunku do ha opodatkowanego, gdyż gmina wymierza podatek ten nie z ha a w stosunku do zasadniczego państwowego podatku gruntowego, podatku od budynków i od przemysłu i handlu.

5) Czy gromada ma prawo opodatkować np. na pensję sołtysa, na budowę szkoły itp.?

Odpowiedź: ad 1) Normy wynagrodzenia za pracę architektoniczne dla architektów i inżynierów przywrotnych zostały ustalone w zarządzeniu b. Min. Rob. Publ. z dn. 7.XII.1927 r. Nr IX. 3538, przy czym zgodnie z okólnikiem Nr 24 z dn. 15.II.1934 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 4 poz. 42) normy te w odniesieniu do architektów - urzędników państwowych podlegają każdorazowo obniżeniu o 40%, bez stosowania poza tym jakichkolwiek opłat dodatkowych.

W kwestii nadzoru należy odróżnić nadzór policyjny - budowlany od nadzoru technicznego (kierownictwa). Nadzór policyjny - budowlany w sensie art. 378 ustawy budowlanej z dn. 16.II.1928 r. wykonuje nad budową w miejscowościach wiejskich budynków szkół powszechnych na podstawie art. 389 ust. 1 lit. c tej ustawy — wydział powiatowy. Jeżeli zatem nadzór policyjno - budowlany sprawuje z ramienia wydziału powiatowego architekt powiatowy — to nadzór ten jest bezpłatny.

Natomiast wykonywanie nadzoru (kierownictwa) technicznego, które zgodnie z art. 358 ustawy budowlanej wymagane jest przy każdej budowie, nie należy do obowiązku architekta powiatowego.

ad 2) Stosunek zadzierzgnięty między gminą a nauczycielem z tytułu dostarczenia mu mieszkania nie jest z formalnego punktu widzenia umową najmu w rozumieniu przepisów kodeksu zobowiązań, wobec czego postanowienia tego kodeksu nie mają w poruszczonej sprawie zastosowania. Przez analogię jedynie można by trzymać się zasady, że gmina jest obowiązana do dostarczenia mieszkania w stanie zdatnym do użytku i przez cały czas utrzymywać je w takim stanie, natomiast drobne naprawy i wydatki, połączone ze zwykłym użytkowaniem, obciążają korzystającego z mieszkania tj. nauczyciela.

ad 3) W myśl art. 98 ustawy z dn. 7.IV.1932 r. o rybołówstwie (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 357) nadzór nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy należy na obszarze powiatu do powiatowej władzy administracji ogólnej, a na obszarze województwa — do wojewódzkiej władzy administracji ogólnej. Skoro zatem powiatowa władza administracji ogólnej nie wypełnia obowiązków z art. 30 należy zwrócić się z prośbą o interwencję do wojewódzkiej władzy administracji ogólnej.

ad 4) Sprawę wymiaru podatku wyrównawczego reguluje ustawa z dn. 27.II.1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 104), przy czym statut wzorowy dołączony jest do okólnika Min. Spr. Wewn. z dn. 26.III.1937 r. Nr 20 (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 8, poz. 62).

Zgodnie z powyższymi przepisami ogólna suma podatku wyrównawczego (umieszczona w budżecie gminy) nie może przewyższać niedoboru, wynikającego z zestawienia dochodów i wydatków zwyczajnych gminy, ani nie może być wyższa od sumy złotych, równej ilości hektarów gruntów opodatkowanych w gminie, pomnożonej przez 2. Wymiar zaś przeprowadza się w stosunku do podatków: gruntowego, od nieruchomości oraz ceny świadczeń przemysłowych i kart rejestracyjnych w ten sposób, iż iloraz, otrzymany z podzielenia ogólnej sumy podatku wyrównawczego przez sumę wymienionych wyżej podatków, przypadających na wszystkich płatników w gminie, mnoży się przez sumę podatku, wymierzoną poszczególnemu płatnikowi.

Przykład: w gminie jest 15.000 ha gruntów opodatkowanych, wobec czego maksymalna suma, jaka może być wstawiona do budżetu wynosi $15.000 \times 2 = 30.000$ zł (o ile oczywiście co najmniej tyle wynosi deficyt).

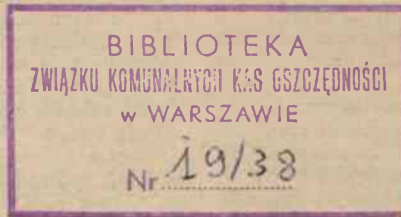
Suma podatków (gruntowy, od nieruchomości, ceny świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych), stanowiących podstawę wymiaru wynosi w całej gminie—20.000 zł. Iloraz $30.000 : 20.000 = 1,5$.

Jeżeli więc płatnikowi X wymierzono tytułem państwowego podatku gruntowego (bez progresji i regresji) kwotę 16 zł, to wymiar podatku wyrównawczego będzie wynosił $16 \times 1,5 = 24$ zł.

Jak z powyższego przykładu zatem wynika iloraz powinien być jednakowy dla wszystkich płatników gminy, aczkolwiek nie musi on równać się 2 zł od ha, która to stawka jest jedynie maksymalną granicą dla ogólnej sumy podatku wyrównawczego, a nie dla wymiaru w stosunku do poszczególnego płatnika.

ad 5) Zgodnie z przepisami ustawy z dn. 23. III.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294) gromada, jako jednostka wyposażona tylko w osobowość prywatną - prawną, nie jest uprawniona do nakładania na mieszkańców gromady jakichkolwiek przymusowych obciążeń. W myśl art. 23 tej ustawy może to nastąpić na podstawie uchwały rady gminnej w uwzględnieniu wniosku rady gromadzkiej—czywiście w granicach zakreślonych obowiązującymi przepisami (np. świadczenia w naturze). J. B.

was. 13458/20/1-52

SPIS RZECZY

DRUKOWANYCH W SAMORZĄDZIE W ROKU 1938

A) DZIAŁ ARTYKUŁOWY

I. ARTYKUŁY TREŚCI OGÓLNEJ.

	nr nr
Na progu nowego roku — Fr. Grelu	1
O miejsce akcji organizacji wsi i gospodarstw w samorządzie terytorialnym — inż. Konstanty Zakrzewski	4
Drogi gospodarczej rozbudowy wsi — inż. Edward Boroń	5
Wybory samorządowe — „E. K.”	8
Nierealne pomysły — S. G.	12
Organizacja pracy wśród kobiet wiejskich — Dioniza Wierciochowa	13
Po zamknięciu sesji Izb Ustawodawczych — Józef Bar	15
Spółceństwo a samorząd — St. P.	15
Chłopska działalność samorządowa w świetle pamiętników — M.	17
O obywatelskie wychowanie podatnika — Józef Bar ...	21
Przed sesją nadzwyczajną Izb Ustawodawczych — F. Branny	24
Prawo rodzinne i opiekuńcze — dr Ludwik Bar	28
Sprawa „hierarchii potrzeb” w samorządzie — Z. Wojciechowska	31
Przestępczość a wieś — J. R.	36
Czego pragniemy — J. W. K.	38
Przed wyborami samorządowymi — F. Branny	39
Horoskopy poprawy warunków pracy samorządu — J. Stamirowski	40
Po powrocie Śląska Zaolzańskiego do Macierzy — F. Branny	41
Po dwudziestu latach — F. Branny	46
Potrzeba ożywienia myśli samorządowej — Marian Korwin-Piotrowski	47
Planowanie regionalne — Stefan Witkowski	47
Ogrody przy szkołach wiejskich — St. M. Raczkowski	49
O zwiększenie zainteresowań samorządowych w społeczeństwie — mgr Józef Przetocki	50
Rola nauczyciela w samorządzie ziemskim — Wacław Wiercioch	50

II. STATYSTYKA KOMUNALNA.

Wyniki gospodarki finansowej samorządu w r. 1936/37—X Gminy i gromady w województwie stanisławowskim w świetle cyfr — A. Sokołowski	18
Preliminarze budżetowe związków samorządu terytorialnego — S. S-ki	30
	43

III. USTRÓJ I ORGANIZACJA WEWNĘTRZNA SAMORZĄDU.

	nr nr
Jedna z luk naszego ustawodawstwa — J. Stamirowski	16
Zagadnienie inspekcji związków samorządowych — R. Andruszkiewicz	24
Zmiana samorządowego prawa wyborczego — (Lub) ...	25
Impasy w samorządzie — Józef Bar	31
Usprawnienie działalności gromad — Stanisław Dębowski	33
Prawo wybierania i wybieralności do organów samorządu terytorialnego — mgr Jerzy Tyborowski	35
Rola sekretarza wydziału powiatowego — Józef Bar ...	43
Nowy podział gmin na gromady w woj. wileńskim — R. Tejszerski	44
Sekretarz czy dyrektor — W. W.	45
Czynnik kierowniczy w biurze wydziału powiatowego — Karol Kassubé	46
Czy zagadnienie samorządu wojewódzkiego jest już aktualne — Wu-En	47
Samorząd czy sekretarz — S. S.	48
Czynnik kierowniczy w biurze wydziału powiatowego — mgr Michał Miszewski	48
Stanowisko sekretarza wydziału powiatowego w hierarchii samorządowej — Marian Korwin-Piotrowski ..	48
Sekretarz czy dyrektor — K. K.	48
Nowa kadencja rad gromadzkich — Stanisław Landy ..	50
Dyrektor biura, a nie powiatowego związku samorządowego — Józef Bar	50
Na marginesie ostatniego sejmiku wojewódzkiego w Poznaniu — K.	51

IV. GOSPODARKA FINANSOWA ZWIĄZKÓW SAMORZĄDOWYCH.

Uaktywnienie gospodarki samorządowej — M. K.-P.	1
Jeszcze o sprawie majątkowych zagadnień gromady — mgr pr. Roman Dolnicki	1
W sprawie pastwisk gromadzkich w województwach południowych — dr Ludwik Bar	5
Uwagi o wytycznych budżetowych — mgr Józef Przetocki	6
Wobec zapowiedzi zasadniczej reformy finansów samorządu terytorialnego — Stanisław Zakrzewski	7

2221 173 | 1520

	nr nr		nr nr
Na właściwej drodze — F. Greła	10	Pomoc samorządu terytorialnego w akcji przysposobienia oświatowego przedpoborowych — Inż. Włodzimierz Kochanowski	19
Zagadnienia samorządowe w ustawie o uporządkowaniu wspólnot gruntowych — dr Ludwik Bar	16	Odosobnienie wsi — S. M.	20
Finanse komunalne — St. Gliszczyński	16	Majątek szkolnictwa powszechnego — Zygmunt Załęski ..	20
Egzekucja podatków — W. Weber	17	Powszechność nauczania — Załęski Zygmunt	25
Zagadnienie amortyzacji w przedsiębiorstwach samorządowych — S. W.	17	Akcja budowy domów ludowych — A. Zborek	26
Wobec nadwyżek budżetowych — W. G.	19	Uwagi o szkolnictwie powszechnym — J. Stamirowski ..	29
Świadczenia szarwarkowe duchownych w województwach południowych — mgr Zdzisław Gałaczyński	21	Udział samorządu w akcji budowy domów ludowych — mgr J. Tyborowski	32
Międzykomunalne związki samorządowe — Zofia Wojciechowska	22	O konieczności kształcenia zawodowego młodzieży wiejskiej — Dioniza Wierciochowa	34
Przywileje podatkowe duchowieństwa w b. zaborze pruskim — Julian Jackowski	22	Budowa szkół powszechnych w powiecie hrubieszowskim — Tadeusz Pietrzak	36
W sprawie opłat drogowych — Stanisław Michalski	22	Sieć publicznych szkół powszechnych i dowożenie dzieci do szkół — Zygmunt Załęski	44
O rozszerzenie prawa poboru opłat drogowych — St. Michalski	23	Inicjatywa społeczna nie wystarczy — A. Ch.	46
O zmianę przepisów egzekucyjnych przeciwko związkom samorządowym — Stanisław Rudziński	23	Zagadnienie budowy szkół powszechnych na Pomorzu — Zbigniew Modrzewski	46
Sprawa niewykorzystanych świadczeń w naturze — S.	25	Projekt ustawy o zniesieniu samorządu szkolnego — S. M.	51
Finanse i polityczne cele samorządu — S. M.	26		
O rzetelną sprawozdawczość — R. Andruszkiewicz	30		
Przedawnienie wymiaru i poboru świadczeń w naturze — Leon Stasek	32		
W sprawie przekazania samorządom egzekucji podatków — K. Kolodziej	33		
Świadczenia w naturze — R. Tejszerski	34		
Problem amortyzacji w przedsiębiorstwach komunalnych — Kazimierz Romaniuk	38		
Amortyzacja i zagadnienie kapitałów w przedsiębiorstwach komunalnych — Kazimierz Romaniuk	41		
Zakłady dobra publicznego i zakłady użyteczności publicznej — A. Z.	42		
Zagadnienie metody amortyzacji w przedsiębiorstwach komunalnych — Kazimierz Romaniuk	42		
Egzekucja czy inkaso — Tadeusz Rzepecki	45		
Niedola samorządu gminnego — W. W.	48		
V. ROLNICTWO I WETERYNARIA.			
Potrzeba podziału obowiązków i ustalenia wytycznych w dziedzinie popierania rolnictwa — Bolesław Marczak	12		
Wychowankowie ludowych szkół rolniczych — A. Charaszewski	13		
Refleksje inwestycyjne — Inż. Edward Boroń	15		
Zagadnienie organizacji służby weterynaryjnej — Z. Jagodziński	30, 31, 32		
Organizacja rolnicza przymusowa czy dobrowolna? — Józef Czech	36		
Zasady reorganizacji służby weterynaryjnej — Z. Jagodziński	38		
Przymusowa organizacja rolnictwa — Michał Bereziański	38		
Przysposobienie rolnicze w systemie oświaty rolniczej — A. Ch.	40		
Powiatowa izba rolnicza, a samorząd terytorialny — Michał Bereziański	41		
Czy istnieje potrzeba utworzenia powiatowej izby rolniczej — Marian Korwin - Piotrowski	43		
Rolnictwo i samorząd — St. Gliszczyński	52		
Samorząd, a zawodowe szkolnictwo rolnicze — Aleksander Niedbalski	52		
Samorządowe szkoły rolnicze woj. warszawskiego — Lucjan Charkiewicz	52		
Jeszcze w sprawie powiatowej izby rolniczej — Michał Bereziański	52		
VI. SZKOLNICTWO, OŚWIATA, PRACA SPOŁECZNA.			
Zespolenie samorządu szkolnego z samorządem terytorialnym — Z. Z.	3		
Projekt ustawy o samorządzie szkolnym — S. M.	3		
Środowisko społeczne młodzieży a jej wykształcenie — Załęski Zygmunt	4		
Jeszcze o budowie szkół na wsi — Czech	11		
Oświata pozaszkolna na nowych drogach — Z. Wojciechowska	16		
VII. SPRAWY DROGOWE.			
		O sprawną organizację służby drogowej — Wł. Kaluba ..	12
		Budowa, przebudowa i utrzymanie dróg państwowych i samorządowych — St. Rod-wicz	27
		Program konserwacyjnych robót drogowych i potrzebne środki finansowe — Eres	27
		Drzewa przydrożne, a bezpieczeństwo komunikacji — St. Rod-wicz	39
		Warunki wzrostu drzew na ulicach miast i na drogach publicznych — R. Kobendza	40
		Samorząd terytorialny, a produkcja ogrodnicza — inż. Janusz Hoser	42
VIII. ZDROWIE I OPIEKA SPOŁECZNA.			
		Stosunek władz rządowych i samorządowych do zagadnień zdrowia publicznego — W. Wojnarski	6
		Stosunek władz rządowych i samorządowych do zagadnień zdrowia publicznego — J. Stamirowski	7
		Zagadnienie zdrowia publicznego na wsi — F. Branny ..	7
		Publiczna służba zdrowia, a finanse — W. Wojnarski ..	11
		O przymus rocznej praktyki lekarskiej na wsi — F. Branny	18
		Na co czekamy... — F. Branny	18
		Jeszcze w sprawie ochrony zdrowia publicznego na wsi — J. Stamirowski	20
		Zagadnienie zdrowia publicznego w C. O. P. — mgr Stanisław Malanowicz	22
		Kolonie letnie dla dzieci wiejskich — F. Branny	23
		Lekarze na wieś — F. Branny	26
		Nowe źródło dochodów wsi i miast na zdrowie i opiekę społeczną — F. Branny	28
		Sieroca dola — St. Gliszczyński	31
		Samorządowe urządzenia sanitarno - zdrowotne — Z. W.	34
		Uwagi o opiece i wychowaniu dzieci wiejskich — mgr Zygmunt Balicki	35
		Wyzyskujemy doświadczenia — inż. Włodzimierz Kochanowski	37
		Dola i niedola naszych dzieci — F. Branny	40
		Kryzys samorządowej opieki społecznej — F. Branny ..	42
		Niedomagania wiejskich ośrodków zdrowia — F. Branny ..	43
		Ośrodek zdrowia na wsi — J. Stamirowski	45
		Opieka higieniczno - lekarska nad młodzieżą szkolną — Zofia Wojciechowska	49
		W sprawie kryzysu samorządowej opieki społecznej — St. Gruszecki	49
		Kryzys samorządowej opieki społecznej czy kryzys samorządu — Waclaw Pigłowski	49
		Uwagi o projekcie ustawy o publicznej służbie zdrowia — J. Stamirowski	51
IX. KASY OSZCZĘDNOŚCI I KREDYT KOMUNALNY.			
		O udostępnienie samorządom kredytu — W. T.	9
		Kwestia usprawnienia i rozbudowy instytucji kredytowych na terenie wsi — inż. Edward Boroń	10

	nr nr
Łączenie gminnych kas pożyczkowo - oszczędnościowych przy komasacji gmin — L. M.	19
Rola komunalnych kas oszczędności — Michał Klonowski	44

X. SPRAWY PRACOWNIKÓW SAMORZĄDOWYCH.

Ubezpieczenia emerytalne — S. Gliszczyński	8
Niebezpieczeństwo braku w samorządzie kwalifikowanych pracowników — Z. W.	28

XI. SPRAWY SPÓŁDZIELCZE.

Samorząd terytorialny, a spółdzielczość — S. W.	9
Samorząd terytorialny, a spółdzielczość — J. Stamirowski	10
Współdziałanie samorządu ze spółdzielczością — A. B.	24
Dlaczego samorząd terytorialny winien popierać rozwój spółdzielczości — Jan Kocioł	36
Formy popierania spółdzielczości przez samorząd terytorialny — Jan Kocioł	37
Jakie typy spółdzielni winny być popierane przez samorząd terytorialny — Jan Kocioł	39
Czy samorząd terytorialny popierał dotychczas w dostatecznym stopniu rozwój spółdzielczości — Jan Kocioł	41

XII. SPRAWY LETNISKOWO - TURYSTYCZNE.

O ciągłość i wszechstronność prac nad podniesieniem letnisk i zimowisk — F. Branny	2
Wskazania dla działaczy w terenach letniskowo - turystycznych — inż. Aleksander Praczyński	2
Zadania związków letnisk i zimowisk — dr Leszczycki Stanisław	2
Koniunktura Wileńszczyzny — Stefan Smolec	2
Województwo lwowskie jako teren letniskowy — K. Wojciechowski	2
Charakter i stan letnisk Podola — K. Wi.	2
Zadania związków letniskowych — mgr Józef Przetocki	18
Rola samorządu w organizacji wczasów pracowniczych — F. Branny	21
Parę słów o propagandzie i projektach letniskowych — Woykar	37

XIII. SPRAWY BUDOWLANE I OBRONA PRZED POŻARAMI.

Samorząd terytorialny wobec zagadnienia obrony przeciwpożarowej — Henryk Pawłowski	14
Znaczenie prewencji pożarowej w dziedzinie obrony Państwa — inż. Mieczysław Lewicki	14
Ubezpieczenia, a prewencja — mgr Mieczysław Spranger	14
Budownictwo ogniotrwale, jako czynnik obrony przeciwpożarowej w Polsce — K. Ciszewicz	14
Istota, organizacja i wyniki techniczne akcji przeciwpożarowego zaopatrzenia wodnego — Inż. Jerzy Sawaszyński	14
Motoryzacja w pożarnictwie — inż. J. Kowalczyk	14
O pracy nad podniesieniem budownictwa na Podhalu — inż. St. Ciechanowski	20
W obliczu klęsk pożarów masowych — St. Pągowski	29

XIV. RÓŻNE, DOTYCZĄCE DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKÓW SAMORZĄDOWYCH.

Doręczanie pism urzędowych przez gminy — Jan Kościółek	17
Sołtys czy posłaniec gminny — F. G.	35

	nr nr
Obowiązki gmin przy wykonywaniu nadzoru nad przemiałem zboża — mgr Michał Miszewski	47
Sprawa aresztów gminnych w Sejmie — El.	51

XV. GŁOSY CZYTELNIKÓW.

Z „trzeciej“ strony okienka — Wik.	3
Kilka uwag o samorządzie szkolnym — Józef Barański	3
O właściwą repartycję opłat drogowych — Jan Kuśmierk	6
Podatek komunalny od psów — B. Ś.	9
Fundusz obrotowy w gminie wiejskiej — Szczepan Lewicki	13
Hipoteka gruntów gromadzkich — Franciszek Mlynek	25
Czy tak być powinno? — M. K.	26
Znaczki urzędowe pocztowe paraliżują sprawność biur — R. Strużak	26
Ożywić działalność gromad — S. D.	32
W sprawie zawłaszczonych dróg — W. J. F.	32
Współpraca samorządu z organizacjami rolniczymi w powiecie lipnowskim — J.	37
Akcja biblioteczna na terenie pow. włodawskiego — Czesława Gazy	44
Z kłopotów „biurokraty“ — Urzędnik	48

XVI. CO PISZĄ INNI.

Szpital jest dla drobnego rolnika niedostępny — A.	1
O organizację pracy nad podniesieniem gospodarczym wsi — A.	1
„O losach samorządu“ — A.	3
Czy sprawy samorządowe ruszą z miejsca — A.	4
O pracy i polityce kulturalnej większych miast — A.	4
„Sprawa małomiejska“ — A.	7
„Zagadnienie elektryfikacji Wielkopolski“ — A.	7
O obniżeniu cen gazu i elektryczności — A.	8
„Finanse komunalne“ — A.	10
„Walka z gruźlicą na terenie wsi“ — A.	11
„O realizację żywego pomnika“ — A.	12
„Istota samorządu“ — A.	12
W sprawie położnictwa na wsi — A.	13
„Samopomoc społeczna kobiet wiejskich“ — A.	15
W sprawie obsadzania dróg — A.	15
O przedsiębiorstwach komunalnych — A.	17
O zadaniach administracji publicznej — A.	17
„Kierunek reformy finansów samorządu terytorialnego“ — A.	18
„Rewizja w samorządach“ — A.	19
„W sprawie lekarzy powiatowych“ — A.	21
O przymusowej organizacji rolnictwa — A.	21
Własność dróg publicznych — A.	24
„W zaczarowanym kole fikcji samorządowych“ — A.	25
Zagadnienia wyborcze w samorządzie — A.	28
„Samorząd gromady wiejskiej“ — A.	36
„Idea samorządu nie może być skompromitowana“ — A.	36
Głosy prasy w związku z wyborami samorządowymi — A.	38
„Przed wyborami samorządowymi“ — A.	40
„Budżety samorządowe“ — A.	40
„Każdemu polskiemu dziecku otworzymy drzwi szkoły“ — A.	41
„O opiekę prawną dla wsi“ — A.	41
„Szansa samorządu“ — A.	42
„O pracy kobiet w samorządzie“ — A.	42
„Samorząd gmin wiejskich“ — A.	44
„Na marginesie zagadnienia samorządowego w Polsce“ — A.	44
„Odbudowa samorządu“ — A.	44
„Z najpilniejszych potrzeb wsi“ — A.	45
„Państwo, praworządność i biurokracja“ — A.	46
„Samorząd, jako opiekun zdrowia“ — A.	46
„Jak ułatwić młodzieży wiejskiej dostęp do szkół średnich“ — A.	47
„Samorząd w opresji“ — A.	49
„Upadek autorytetów na wsi“ — A.	49
„Preliminarz budżetowy w samorządzie terytorialnym, a popieranie rolnictwa“ — A.	51
„Samorząd, jako szkoła polityczna“ — A.	52
„Jak powinno być zorganizowane rolnictwo“ — A.	52

B) DZIAŁ BIEŻĄCY

ZE ZWIĄZKU POWIATÓW R. P.		nr nr			nr nr
VI. Kurs zadrzewiania dróg i osiedli	3	Zastępczy powszechny obowiązek wojskowy — powstanie obowiązków i powołanie			3
VII. Kurs zadrzewiania dróg i osiedli	4	Gospodarka finansowo - budżetowa i ustalenie preliminarzy budżetowych związków samorządowych na rok 1938/9			4
Zjazdy wojewódzkie	4	Doręczenie pism urzędowych przez gminy			4
Przystąpienie do Gospodarczego Zrzeszenia Samorządu Terytorialnego	6	W sprawie uposażenia zastępcy tymczasowego przełożonego gminy			5
Zjazdy wojewódzkie	7	Szczegółowanie pracowników samorządowych			5
Kurs pracowników letniskowych	9	Interpretacja statutu emerytalnego			5
Zaopatrzenie w materiały i narzędzia dla zadrzewiania dróg i osiedli	10	Przechowywanie w związkach samorządowych ksiąg i dowodów rachunkowych i kasowych			5
I. Ogólnopolski Kurs Samorządowych Referentów Letniskowo - Turystycznych	10	Przeniesienie m. Nowogródka do wyższej kategorii			5
Posiedzenie Zarządu Związku Powiatów R. P.	13	Nowy ustrój samorządu stolicy			5
W sprawie finansów samorządowych	15	Projekt ustawy o wspólnotach gruntowych			5
Ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe funkcjonariuszów państwowych, otrzymujących z tytułu pełnienia w zw. sam. czynności urzędowych dodatkowe wynagrodzenie	16	Instrukcja budżetowa dla związków samorządowych			6
Konferencja letniskowa w Związku Powiatów R. P. ..	17	Nadzór nad hodowlą bydła, trzody chlewnej i owiec			6
Należności pow. zw. sam. z tytułu kosztów leczenia funkcjonariuszów państwowych	21	Sprawa zniesienia samorządu szkolnego			6
Regulamin gminnej komisji opieki społecznej	21	Projekt ustawy o poprawie finansów związków samorządowych			6
Posiedzenie Rady Związku Powiatów R. P.	22	Przejęcie przez Skarb Państwa wypłaty dodatku na mieszkanie dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych			6
Posiedzenie Zarządu Związku Powiatów R. P.	25	Przyspieszenie egzekucji niektórych należności			7
Sprawozdanie z działalności Związku Powiatów R. P. za okres od 1 kwietnia 1937 r. do 31 marca 1938 r. ..	33	Wybory sołtysów i podsołtysów			7
Pomoc związków samorządowych dla instytucji ubezpieczeń społecznych	37	Zmiana granic gromad, a wybory radnych gromadzkich			7
Rozrachunki Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z samorządowymi funduszami emerytalnymi	39	Zatwierdzanie statutów emerytalnych			7
Posiedzenie Zarządu Związku Powiatów R. P.	39	Zmiana granic powiatów			7
I. Konferencja powiatowych ogrodników zadrzewień w Warszawie	40	Kasowość i rachunkowość Izb Rolniczych			7
Posiedzenie Zarządu i Rady Związku Powiatów R. P. ..	43	Udział w walkach o niepodległość Państwa Polskiego ..			7
Uchwały Rady Związku Powiatów R. P.	44	Przedłużenie obniżenia komornego			7
Projekt ustawy o likwidacji samorządu szkolnego	45	Plan inwestycyjny państwowych na r. 1938			7
Gminny podatek wyrównawczy	45	O poborze podatku gruntowego przez gminy			8
Odroczenie Zjazdu Głównego Związku Powiatów R. P. ..	48	Zmiana wyznania w rejestrach mieszkańców			8
		Rozwiązanie sejmików wojewódzkich w Poznaniu i Toruniu			8
		Projekt ustawy w sprawie ulgowej spłaty zaległości w samoistnych daninach komunalnych			8
		Koszty akcji przeciwpożarowej			9
		Przekazanie uprawnień w sprawach policyjno - budowlanych wydziałom powiatowym w niektórych osiedlach			9
		Korzystanie z urządzeń wodociagowych oraz urządzeń do usuwania nieczystości i wód opadowych			9
		Obliczanie należności za środki przewozowe na rzecz wojska			9
		Projekty szkół powszechnych			9
		Postępowanie w przypadkach zbiegu terminu ćwiczeń rezerwisty z terminem spełnienia zastępczego powszechnego obowiązku wojskowego			9
		Egzekucja drobnych należności związków samorządowych			9
		Zmiana granic pięciu województw centralnych			9
		Kwalifikacje naukowe pracowników samorządowych			9
		Egzamin na sekretarza gminnego			9
		Projekty ustawodawcze			9
		Interpretacja art. 53 ustawy samorządowej			10
		Rozporządzanie gruntami wspólnymi tabelowymi			10
		Bezpłatny przewóz drewna na kolejach do budowy szkół powszechnych w woj. poleskim, nowogródzkim i wileńskim			10
		W sprawie stypendiów dla dzieci niezamożnych rolników			10
		Poruczenie spraw aprowizacyjnych Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych			10
		Rozbudowa miast			10
		Zmiana granic powiatów w województwie kieleckim			10
		Odroczenie wyborów radnych miejskich w Łodzi i Poznaniu			10
		Ubezpieczenia społeczne			10
		Odciążenie miast i gmin wiejskich od wykonywania obowiązków doręczania pism władz skarbowych			11
		Uprawnienia w zakresie spraw policyjno - budowlanych			11
		Uznanie uzdrowiska Gdynia — Orłowo za posiadające charakter użyteczności publicznej			11
		Dodatek mieszkaniowy dla nauczycieli na Śląsku			11

PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

Skutki obniżenia podatku, służącego za podstawę obliczenia opłaty drogowej — STO.	4
Pojęcie „pasa przydrożnego“ — STO.	6
Ustalenie „jawnej, złej woli płatnika“ — STO.	6
Wpływ władzy nadzorczej na samodzielność uchwał rady miejskiej — STO.	11
Termin zgłaszania kandydatów na radnych gromadzkich — STO.	12
Obowiązek inkasowania opłaty za miejsce postojowe — STO.	12
Wyciąg z wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dn. 12 maja 1938 r., I. rej. 5947/36 w sprawie ze skargi Grecko-Katolickiego Biskupstwa w Stanisławowie	30
Pokrywanie niedoboru budżetowego z lat ubiegłych podatkiem wyrównawczym — STO.	45
Wykładnia przepisu art. 43 pkt o ustawy samorządowej z 23 marca 1933 r. — STO.	45
Pokrywanie niedoboru budżetowego z lat ubiegłych podatkiem wyrównawczym — STO.	46
Miejsce siedziby urzędu gminnego — STO.	46
Jakie lokale podlegają podatkowi hotelowemu — STO.	46

SPRAWY BIEŻĄCE.

Zastępczy powszechny obowiązek wojskowy (stosunek osób wykluczonych od służby wojskowej)	1
Zastępczy powszechny obowiązek wojskowy	1
Wydawanie bezpłatnych pozwoleń na broń wójtom i sołtysom	1
Powołanie Komisji Rozbudowy Miast	3
Podatek specjalny od wynagrodzeń, wypłacanych przez związki samorządowe	3

nr nr	nr nr
Rezygnacja płatnych członków organów ustrojowych związków samorządowych	12
Doręczanie pism władz skarbowych	12
Zwolnienie organizacji społeczno - rolniczych od państwowego podatku przemysłowego	12
Ulgi inwestycyjne	12
Dodatek mieszkaniowy dla nauczycieli w gminach wiejskich o uprawnieniach finansowych miast	12
Uzupełnienie kapitału zakładowego K. K. O.	12
Wysokość dodatku kom. do państw. podatku od nieruchomości na obszarze gmin wiejskich	13
Podatek od nieruchomości, stanowiących własność związków samorz. i międzykom.	13
Kurs dla inspektorów samorządu gminnego	13
Oplaty z art. 25 ustawy o Funduszu Pracy	13
Decyzje wydawane na podstawie art. 578 K. P. C.	13
Załatwianie spraw budowlanych	13
Oplaty od ogierów nieuznanych	13
W sprawie kont czekowych związków samorządowych w P. K. O.	13
Postępowanie ze znalezionymi ptakami obrączkowymi ..	13
Umorzenie dochodzenia służbowego przeciwko burmistrzowi na skutek rezygnacji z mandatu	13
Miasta w związku ze zmianą granic województw	13
Ustawa o wspólnotach gruntowych uchwalona przez Sejm	13
Powołanie Komisji Wczasów Pracowniczych przy Ministerstwie Opieki Społecznej	13
Wykonywanie wyroków N. T. A.	14
Podatek specjalny	14
Wejście w życie zmiany granic województw zachodnich .	14
Powierzenie czynności wojewódzkich biur Funduszu Pracy związkom samorządowym i innym instytucjom prawnym - publicznym	14
Zniesienie komunalnych urzędów pośrednictwa pracy	14
Straże pożarne miejscowe	14
Podatek specjalny od wynagrodzeń, wypłacanych przez związki samorządowe	15
O podniesienie wyglądu osiedli	15
Sejmiki wojewódzkie pomorski i poznański w nowym składzie	15
Badanie zwierząt rzeźnych i mięsa	15
Likwidacja zaległości podatkowych, odroczonej na podstawie rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 15 kwietnia 1935 r.	15
Ułatwienie uczniom szkół powszechnych stopnia I. i II. przechodzenia i uczęszczania do szkół wyższego stopnia lub innego typu	16
Budżetowanie wydatków drogowych przez powiatowe związki samorządowe województw zachodnich	16
Budżetowanie wydatków powiatowych związków samorządowych na personel administracji drogowej	16
Dodatek mieszkaniowy dla nauczycieli	17
Przedłużenie czasowego obniżenia składek za ubezpieczenia społeczne	17
Zasadniczy podatek wojskowy	17
Zmiany w ustroju miasta Gdyni	17
Uzupełnienie wykazu miast w prawie budowlanym	17
Centralna ewidencja cudzoziemców	17
Zarachowywanie grzywien wymierzanych przez powiatowe władze administracji ogólnej	17
Koszty przy sprzedaży skonfiskowanego mięsa	17
Wymiar zaopatrzenia emerytalnego burmistrzów — dodatk ekonomiczny na rodzinę	17
Sposób odgradzania posiadłości i działek	17
Z oświaty i szkolnictwa	17
Zmiana granic województw: poznańskiego, pomorskiego, warszawskiego i łódzkiego	18
Zmiany w regulaminie wyborczym dla członków i przewodniczących sejmików wojewódzkich i członków wydziałów wojewódzkich oraz ich zastępców w województwach poznańskim i pomorskim	18
Należności gmin z tytułu rozliczenia z właścicielami zniesionych obszarów dworskich	18
W sprawie obowiązku w podatku od nieruchomości od budynków mieszkalnych, położonych w gminach wiejskich, a związanych z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym	18
Obniżenie składek za ubezpieczenie od wypadków w zatrudnieniu i chorób zawodowych	18
Ulgi inwestycyjne	18
Obrona Państwa	19
Komunalne kasy oszczędności	19
Centralna Małopolska Kasa Oszczędności we Lwowie ...	19
Ubezpieczenie społeczne	19
Ulgi w spłacie zaległości udziałów w publicznych przedsiębiorstwach melioracyjnych	19
Zwalczanie zaraźliwych chorób zwierzęcych	19
Zastępstwo przez gminne kasy pożyczkowo - oszczędnościowe P. Z. U. W. w zakresie pozyskiwania ubezpieczeń umownych, inkasa składek ubezpieczeniowych oraz zakupu kas ogniotrwałych	20
Opieka w rodzinach zastępczych	20
Nadawanie medalu „Za długoletnią służbę“	20
Ubezpieczenia społeczne i opieka społeczna w związku ze zmianą granic wojewódzkich	20
Obrona przeciwlotnicza i przeciwgazowa	20
Termin rozpoczęcia i ukończenia prac komisji klasyfikacyjnych	20
Usuwanie nieczystości i wód opadowych	20
Podatek obrotowy	21
Bilety 10-dniowe powrotne	21
O pracownikach w urzędach skarbowych do czynności manipulacyjnych, związanych z egzekucją należności na rzecz samorządów	22
Zatwierdzenie projektów wodociągowo - kanalizacyjnych .	22
Współdziałanie wydziału wojewódzkiego przy składaniu z urzędu członków organów samorządowych	22
Kwestia obowiązywania zarządzenia dyscyplinarnego z 24.II.1928 r. na obszarach włączonych z dniem 1.IV.1938 r. do woj. poznańskiego i pomorskiego z woj. łódzkiego i warszawskiego	22
Powołanie komisji dla przeprowadzenia rozliczenia w zakresie art. 4 ustawy z 12.VI.1937 r. o zmianie granic województw	22
Z oświaty i szkolnictwa	22
Rozrachunek między Skarbem Państwa a związkami samorządowymi	23
Kwalifikacje kierowników zakładów opiekuńczych	23
Ulgi w spłacie zobowiązań gmin wiejskich	24
Wymóg zezwolenia władzy nadzorczej na pobór dodatku do podatku gruntowego przez powiatowy związek samorządowy w wypadku pobierania tego dodatku przez gminy wiejskie w wysokości podwyższonej do 32½%	24
Wynagrodzenie za używanie własnych samochodów	24
Sprawa stypendiów dla dzieci niezamożnych rolników ..	24
Niektóre prawa i obowiązki zarządów gmin w postępowaniu egzekucyjnym urzędów skarbowych	24
Wzorowy statut pomocy leczniczej dla pracowników samorządowych	24
W sprawie prac statystycznych w zakresie produkcji rolniczej	24
Sprawy samorządowe na nadzwyczajnej sesji Izby Ustawodawczej	24
Ustawa o wyborze radnych gromadzkich, gminnych i powiatowych	24
Dopuszczalność pobierania podatku wyrównawczego mimo nie wykorzystania maksymalnej podwyżki dodatku komunalnego do podatku gruntowego	25
Radiofonizacja kraju	25
Udział samorządu terytorialnego w kosztach sporządzania regionalnych planów zabudowania	25
Akcja letnia dla dzieci i młodzieży	25
Projekty ustawodawcze	25
Wynagrodzenie gmin za przechowanie i dozór zaskwestrowanych przedmiotów	26
Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności	26
Przepisy policyjno - budowlane na obszarze województwa wileńskiego	26
Podstawy nowych ordynacji wyborczych do samorządu terytorialnego	27
Finansowanie kosztów urządzenia terenów, przeznaczonych na cele budowlano - mieszkaniowe	28
Darowanie kar administracyjnych w drodze łaski	29
Pomoc i współdziałanie z Towarzystwem Popieranie Plantacyj Miast Rzeczypospolitej	29
Kontrola gospodarki drogowej w miastach	29
Poprawa finansów związków samorządowych	30

	nr nr		nr nr
Współdziałanie zarządów gmin w wykonaniu ustawy z dnia 28 kwietnia 1938 r. o opłatach stemplowych i sądowych, związanych z przeniesieniem własności nieruchomości	31	Można budować w strefie nadgranicznej na Pomorzu	37
Organizacja i budowa domów społecznych (ludowych) ..	31	Na drodze koordynacji działalności opiekuńczej	37
Podniesienie wyglądu osiedli	31	Ordynacja wyborcza miejska	37
Działalność organów Zw. Straży Pożarnych R. P. w zakresie przygotowania akcji ppoż. w opl.	31	Ustrój samorządu m. st. Warszawy	37
Wyrównanie przez związki samorządowe zaległych rat ustalonych przez C. K. O. O. dla Samorządu na rzecz instytucji ubezpieczeń społecznych oraz należności bieżących	32	Komisja do opiniowania o użyciu środków finansowych, gromadzonych z tytułu poboru opłaty od mąki i kaszy	37
Realizacja zaświadczeń władz i urzędów państwowych o wierzytelnościach prywatno - prawnych, przyjętych na pokrycie należności podatkowych	32	Wprowadzenie opłaty od mąki i kaszy	37
Stosowanie art. 2 pkt. 5 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej o podatku od nieruchomości	32	Plan wyborów samorządowych	37
Czasowe wykonywanie praktyki pielęgniarskiej	32	Okólnik w sprawie wyjaśnienia przepisów ustawy o wyborze radnych gromadzkich, gminnych i powiatowych oraz ustawy o wyborze radnych miejskich	38
Pobór dodatku samorządowego do podatku dochodowego na obszarze nowołączonych powiatów do woj. pomorskiego i poznańskiego	32	Współdziałanie władz administracji ogólnej i organów związków samorządowych przy wykonaniu ustawy o środkach finansowych na popieranie gospodarczo uzasadnionego kształtowania cen artykułów rolniczych	38
Odgradzanie posiadłości i działek	32	Członkowie organów stanowiących związków samorządowych a „Medal za długoletnią służbę“	39
Koszty nadzoru nad instytucjami ubezpieczeń społecznych	32	Pomoc związków samorządowych w pobieraniu opłat i wkładek od przedsiębiorców na rzecz Funduszu Pracy	39
Opłaty alienacyjne	32	Instrukcje wyborcze	39
Zwolnienie od opodatkowania specjalnym podatkiem od wynagrodzeń dodatków mieszkaniowych, wypłacanych nauczycielom, zatrudnionym w gminach wiejskich	33	Sprawa odszczurzenia	39
Trzydniowy termin zawiadomień ubezpieczalni społecznych przez szpitale samorządowe	33	Nowy zakład dla niepoprawnych przestępców	39
Plany zabudowania miast uchwalone przed 15 maja 1938 r. Rezygnacja płatnego członka organów ustrojowych związku samorządowego	33	Przedłużenie terminu do występowania o stwierdzeniu prawa do ulg w związku z popieraniem elektryfikacji	39
Ustawa o poprawie finansów związków samorządu terytorialnego i o zmianie ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów samorządowych	34	Zmiana granic gmin Falenty i Wilanów pow. warszawskiego	39
Zmiana ustawy o wykonywaniu praktyki lekarskiej	34	Zmiana granic pow. wyrzyskiego i sępoleńskiego woj. pomorskiego	39
Ustawa o środkach finansowych na popieranie gospodarczo uzasadnionego kształtowania cen artykułów rolniczych	34	Zwolnienie od cenzusu wykształcenia z art. 49, ustęp (5) ustawy z dnia 23 marca 1933 r.	40
Zmiana rozporządzenia o P. Z. U. W.	34	Przymusowe umieszczanie w przytułkach i domach pracy przymusowej w woj. zachodnich, w nowych ich granicach	40
Likwidacja Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu	34	Zmiana granic gmin wiejskich: Wilanów i Bródno w pow. warszawskim woj. warszawskiego	40
Zmiana granic miasta Kamienia Pomorskiego w pow. sępoleńskim (woj. pomorskie)	34	Podatek drogowy	41
Nowe uzdrowiska użyteczności publicznej	34	Rozporządzenie wykonawcze o podatku drogowym	41
Utrzymanie znaków pomiarowych	34	Diety i koszty podróży członków komisji wyborczych	41
Przesłuchanie świadków w postępowaniu z art. 70 ustawy samorządowej	34	Komisje wyborcze do rad miejskich	41
Złożenie z urzędu przełożonego gminy z powodu choroby umysłowej	34	Kredyty na budowę kąpielisk i studzien	41
Zmiana przepisów o wyborze radnych gromadzkich, gminnych i powiatowych	35	Akcja pomocy zimowej dla bezrobotnych	42
Wykonanie ustawy o środkach finansowych na popieranie gospodarczo uzasadnionego kształtowania cen rolnych	35	Informacje o skazanych	42
Doręczanie pism urzędowych	35	Ochrona nazwy „rynek“ oraz historycznych i topograficznych nazw ulic	42
Wstrzymanie egzekucji w rolnictwie	35	Odpowiedzialność gminy za nieszczęśliwy wypadek	42
Powołanie tymczasowego przełożonego gminy w razie dwukrotnego unieważnienia wyborów	35	Dekrety o zjednoczeniu Zaolzia z Rzeczypospolitą	42
Lekarze epidemiczni	35	Zniesienie związków wspierania ubogich na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego	42
Pierwszy polski zjazd w sprawach szpitalnictwa	35	Zmniejszenie liczby dni wymaganych dla uzyskania zaświadczenia o tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia dla niektórych robotników sezonowych	42
Przemiał zboża na cele obrotu gospodarczego — przydział kart kontroli, parafowanie ksiąg kontrolnych	36	Przemiał pszenicy i żyta oraz wypiek pieczywa	42
W sprawie walki ze szczurami	36	Polski Komitet Żywnościowy	42
Zatwierdzenie uchwał, określających wysokość wynagrodzenia w naturze	36	Nadzór nad hodowlą bydła, trzody chlewnej i owiec	42
Przerwanie rocznego okresu, wymaganego do utraty prawa do opieki społecznej	36	Podania i zażalenia w zakresie wykonywania opieki społecznej	43
Ordynacja wyborcza do samorządu ziemskiego	36	Przyjmowanie lekarzy do służby państwowej, samorządowej, w ubezpieczalniach społecznych itp.	43
Projekt przekazania związkom samorządowym majątku b. instytucji dobroczynnych	36	Zapiski przychodu i rozchodu kart kontroli gospodarczego przemiału zboża	43
Zasadnicze wytyczne w sprawie wyborów samorządowych	37	Wyplata podatków i udziałów komunalnych, uiszczonych papierami wartościowymi	44
Przyjmowanie lekarzy do służby państwowej, samorządowej i w instytucjach publicznych	37	Opłaty administracyjne od podań, zawierających zgłoszenie obwodu łowieckiego	44
Przedłużenie ulgowej sprzedaży drewna na budowę szkół powszechnych	37	W sprawie nazw kont czekowych otwieranych w P. K. O. przez gromady wiejskie	44
Uwierzytelnianie świadectw o czasie nauki, przebytych przez terminatora	37	Kredyty na budownictwo wiejskie w związku z akcją letniskową	45
W sprawie kursu lekarskiego w Instytucie Badań Lekarskich Lotnictwa	37	Zmiana rozporządzenia wykonawczego do ustawy o Państwowym Funduszu Drogowym	46
		Udział zw. samorządowych woj. zachodnich w kosztach utrzymania sądów pracy	46
		Ekspozytura starostwa powiatowego nizańskiego w Stalowej Woli na terenie COP.	46
		Zmiana granic pow. sandomierskiego i m. Sandomierza	46
		Zatrudnianie i zwalnianie ze służby osób zasłużonych w działalności niepodległościowej	47

nr nr	nr nr		
Przygotowania do obrony przeciwlotniczej w zakresie budownictwa	47	Umowa w sprawie współpracy w zakresie zwalczania gruźlicy w Niemczech	24
Grunty użytkowane w celach naukowych przez szkoły rolnicze	47	Opieka nad rodzinami na wsi	24
Udział młodzieży w uroczystościach i ogólnych akcjach społecznych	47	Włoska ustawa o utworzeniu gminnych urzędów opieki społecznej	24
Zasiłki dla rodzin żołnierzy Obrony Narodowej, należących do rezerwy i pospolitego ruszenia	48	Mieszkania nauczycielskie w miejscu wykonywania swego zawodu	25
Skrócenie kadencji niektórych organów ustrojowych w samorządzie terytorialnym	48	Obowiązkowy rok pracy dla dziewczyn w gospodarstwie na wsi lub w gospodarstwie domowym	25
Ulgowa sprzedaż drewna z lasów państwowych na budowę publicznych szkół powszechnych	48	Zamówienia związków samorządowych dla rzemiosła	25
Projekty ustawodawcze, dotyczące samorządu	48	Międzynarodowa konferencja w Bukareszcie, poświęcona zagadnieniom zdrowia publicznego	25
Sprzedaż znaczków pomocy zimowej w okresie I.XII. 1938 r. — 30.IV.1939 r.	49	Zadłużenie przedsiębiorstw komunalnych w Niemczech ..	25
Uzupełnienie i sprostowanie instrukcji dla organów gminnych, zarządów miejskich i komisji wyborczych w sprawie wyborów radnych gromadzkich oraz radnych miejskich	50	Używanie lokali szkolnych dla celów nieszkolnych	25
Pokrywanie przez zarządy miejskie i zarządy gmin kosztów przygotowania drużyn odkażających, przeznaczonych dla potrzeb osiedli	50	Zwalczanie tzw. czarnej pracy w Prusach	27
Sześciotygodniowy kurs dokształcający z zakresu higieny publicznej dla lekarzy administracyjnych	50	Służba pomocnicza kobiet dla sprawowania opieki społecznej i opieki nad chorymi	27
Rozporządzenie wykonawcze do ustawy o ulgach inwestycyjnych	50	Sanacja finansów gminnych w Austrii	27
Skrócenie kadencji organów samorządowych	50	Tendencje rozwojowe budownictwa mieszkaniowego w Niemczech	27
Sprawy samorządowe w exposé Wicepremiera E. Kwiatkowskiego	50	Współpraca związków samorządowych z prasą	27
Okólnik Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie protestów wyborczych	51	Popieranie budowy łaźni na wsi w Niemczech	27
Najwyższe dopuszczalne normy obciążenia świadczeniami w naturze	51	Sytuacja finansowa związków samorządowych we Francji	27
Rozciągnięcie ulgowej sprzedaży drewna na budowę i naprawę mostów i budynków samorządowych na miastach niewydzielone	51	Organizacja szkół pomocniczych (Hilfsschule) w Niemczech	29
Nad czym obraduje Sejm i Senat	51	Związek Gmin Niemieckich	29
Sprawy samorządowe w preliiminarzu Rzplitej na rok 1939/40	51	Obsadzanie dróg drzewami owocowymi	29
Diety dla sędziów, będących członkami komisji wyborczych w wyborach samorządowych	52	Pomoc specjalna dla obszarów nadgranicznych	29
Czteromiesięczny kurs dla kandydatów na kontrolerów sanitarnych	52	Sprawa szarwarku w Niemczech	39
Druki w postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych	52	Budowa łaźni na wsi	39
WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.		Strzelnice małokalibrowe na wsi	39
Inwestycje wiejskie we Francji	1	Rozporządzenie z dn. 7 lipca 1938 r. w sprawie pomocy dla ludności wiejskiej w Rzeszy Niemieckiej	39
Szpitalne w Niemczech	3	Związek międzykomunalny dla urządzania przedszkoli i dziecińców wiejskich	42
Zmiana użytkowania zysków komunalnych kas oszczędności w Prusach	3	Przelewy do budżetów administracyjnych gmin z tytułu czystych zysków z przedsiębiorstw komunalnych w Niemczech	42
Rozwój bibliotek samorządowych w Niemczech	3	Zaopatrywanie w mleko rodzin niezamożnych	42
Przeszkolenie służby hotelowej i restauracyjnej dla celów turystycznych	3	Migracja wewnętrzna w Rzeszy Niemieckiej	42
Udzielanie świadczeń przez związki na rzecz Partii Narodowo-Socjalistycznej w Niemczech	3	Powiatowa poradnia budowlana	42
Opieka nad dziećmi i młodzieżą w Niemczech	3	Fundusze wspólne związków samorządowych we Francji	42
Przerzucenie wydatków na szkolnictwo na związki samorządowe w Niemczech	3	Rynek pracy w Niemczech	46
Prowadzenie kroniki gminnej	3	Przepisy prawne o opiece społecznej w b. Austrii	46
Opieka nad dziećmi w rodzinach zastępczych	10	Pomoc zimowa w Niemczech	47
Organizacja turystyki obcej (Fremdenverkehr) w Niemczech	10	Oplaty wodociągowe	47
Zwolnienie od opłat radiowych	10	Ustawa o dokonywaniu corocznie spisu bydła	47
Budowa pływalni w gminach niemieckich	10	Dom społeczny w gminie wiejskiej	47
Szkolnictwo powszechne w Niemczech	10	Udział KKO w świadczeniach na rzecz pomocy zimowej	47
Budownictwo mieszkaniowe w Niemczech	10	Gwarancje związków poręczających dla KKO	47
Rewizja stanu personalnego w przedsiębiorstwach komunalnych	10	Rozwój bibliotek w Niemczech	47
Liczba gazowni w Niemczech	10	Reforma akcyzy komunalnej we Francji	47
Brak pielęgniarek do pielęgnowania chorych w szpitalach	10	Splata długów związków samorządowych w Niemczech ..	50
Zrównanie w prawach dzieci nieślubnych ze ślubnymi ..	10	Opieka dentystryczna nad młodzieżą szkolną w Niemczech	50
Poradnie przeciwgruźlicze w Niemczech	12	Brak nauczycieli dla szkół powszechnych na wsi niemieckiej	50
Opieka lekarska nad dziećmi w szkołach niemieckich Rzeszy	12	Gminy sudeckie	50
Szpitalnictwo w Niemczech	12	Zaopatrzenie ludności w wodę w Niemczech	50
Z jakich materiałów buduje się drogi w Holandii	12	Liczba przychodni specjalnych w Niemczech	50
		WIADOMOŚCI GOSPODARCZE.	
		W każdym numerze.	
		PORADNIK SAMORZĄDOWY.	
		W każdym numerze.	
		PRZEGLĄD WYDAWNICTW.	
		Numery: 11, 27, 29, 30, 31, 32, 36, 39, 40, 42, 43, 45, 46, 47 49, 51.	
		WYDAWNICTWA NADEŚLANE.	
		Numery: 2, 3, 4, 8, 11, 14, 19, 21, 23, 25, 26, 28.	
		KOMUNIKATY.	
		Numery: 2, 3, 4, 12, 13, 14, 15, 17, 22, 23, 24, 28, 36, 37, 39, 48, 49, 50.	

